БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 25 (8551) ЯНВАРИИН 30 ЧЕТВЕРГ 1958 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1957 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮН ТУХАЙ МЭДЭЭСЭЛЬЭЭ

СССР-эй арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүн тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин мэдээсэл газетэнүүдтэ толилогдобо. Мэдээсэлэй гол шухала тоо баримтануудай заримуудынь доро хабсаргабди.

Промышленность. 1957 ондо 7,1 процентээр ехэ промышленна продукци бүтээхэ гэжэ арадай ажахын гүрэнэй түсэбтэ хараалагдаhан байгаа. Гүрэнэй түсэбэй энэ даалгабари дабаад ехээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ 1956 онойхитой сасуулбал 1957 ондо 10 процентээр ехэ промышленна продукци бүтээгдэбэ.

Бүхы союзна республиканууд промышленна продукци бүхы дээрэнь гаргаха түсэбөө, мүн шухала шухала продукцинуудые бүтээхэ түсэбэй олонхиниень болзорhоонь урид дүүр-гээ.

Промышленностиин ондоогоор хүтэлбэрилэгдэдэг болоhонhоо хойшо урда жэлэйхидэ орходоо түргэнөөр дүүргэгдэдэг болоо. Тусхайлан, 1956 оной хоёрдохи хахадта промышленна продукци бүтээхэ бүхы түсэб 102 процентээр дүүргэгдэhэн байгаа hаа, 1957 ондо 104 процентhээ үлүүгээр дүүргэгдэhэн байха юм. Тиихэдэ совнархозуудта хамаалтай предприятинууд 1956 оной хоёрдохи хахадтай сасуулбал процент шахуу ехэ продукци бүтээн гаргаа.

Промышленна продукциин өөрынь сэнгые доошолуулха 1957 оной түсэб промышленносотьдамнай бүхы дээрээ дүүргэгдээ. Мүн Киргизскэ ССР-һээ бэшэ союзна республиканууд түсэбые дүүргээ.

Шэнэ техникэ нэбтэрүүлгэ. Совет эрдэмтэд, инженернүүд, технигүүд болон хүдэлмэришэд дэлхэйн наука, техникэ, соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ элитэ ехэ хубита оруулаа. Бүмбэрсэг дэлхэйемнай тойрон ниидэхэ шэнэ эгээл түрүүшын хэмэл одонууд замбуулин руу табигдаа. Түгэсхэлгүй ехэ хүсэтэ, түби хоорондын баллистическэ ракетэ дэлхэйдэ эгээл түрүүлэн Советскэ Союзда бүтээгдээ. Атомай бодосуудай хүдэлөөе айхабтар ехээр түргэдхэдэг, дэлхэй дээрэ эгээл томо синхрофазотрон бүтээгдээ. Онсо түргэн шадалтай реактивна, турбовинтна пассажирска самолёдууд бүтээгдэдэг болобо. Атомна хүсөөр хүдэлгэгдэжэ, тус бүридөө 200—400 мянган киловатт энерги бии болгохо шадалтай шэнэ электростанцинууд баригдажа байнхай.

Хүдөө ажахы. 1957 ондо оронойманай хэдэн нютагуудта сагай уларил муу байгаашье haань, ороohото культуранууд 1953 онойхитой сасуулбал 26 процент ехээр хуряагдаhан байна. Тиихэдэ 40 процент шэнииисэ хуряагдаа.

1956 ондо урдынхиhаа эгээл ехэ таряан хуряагдажа бэлэдхэгдэhэн юм. 1957 ондо хэдэн районуудтаманай, илангаяа Волга шадар, Уралда, Казахска ССР-эй зарим областьнуудта гандаа. Тиимэhээ бүхы орон доторнай 1956 онойхидо орходоо бага таряан хуряагдажа бэлэдхэгдээ. Тиигээшье haа, гүрэмнай хүсэд хүрэхэ таряагаа абажа шадаа юм.

1957 оной январиин 1-hээ хойшо бүхы орон доторнай эбэртэ бодо малай тоо 5,3 миллион толгойгоор, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта 4,7 миллион толгойгоор олошороо. Үнеэдэй тоо 2,4 миллион толгойгоор, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта 1 миллион толгойгоор олон болобо. Гахайн тоо толгой 3,5 миллионоор олошороо. Тэрэ тоодо колхоз, совхозууднай 5,9 миллион толгойгоор олон гахайтай болобо. Хонин 12 миллион толгойгоор, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта 9,4 миллион толгойгоор олошороо. 1957 ондо мяхан, илангаяа гахайн мяхан урдынхиhаа ехээр абтаба.

1960 ондо колхозой үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1700 килограммhаа бага бэшэ hү haадаг болохо гэhэн зорилго КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум 1955 ондо табиhан юм. Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада (1955—1957 онуудта) колхозой үнеэн бүриhөө дунда жэшээгээр 786 килограмм ехэ hүн haагдадаг боложо, 1957 ондо үнеэн бүриhөө 1858 килограмм hүн haагдаhан байха юм. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй табиhан зорилго болзорhоо 3 жэлээр урид, 1957 ондо үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Мүнөө үедэ манай орон США-да абтадаг hүнэй 95 процент шахууе haадаг болонхой. Заводуудаймнай абаhан тоhон хэмжээнэйнгээ талаар США-гэйхидэ адли шахуу болонхой. Харин бүхы дээрэнь тоhо абалгаар (гэр бүлэдэ абтаhан тоhо оруулалсахада) СССР үнгэрэгшэ жэлдэ США-haа нэгэ хэды ехэ тоhо абаhан байха юм.

hү, мяха, ноohо, каракуль болон бусад продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэб 1957 ондо болзорhоо урид, нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

1954 онойхитой сасуулбал 1,8 дахинhаа бага бэшэ hү, мүн hүнэй продуктнуудые 1960 ондо гүрэндэ тушааха, худалдаха гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум 1955 ондо хараалhан юм. Гэхэтэй хамта, 1954 онойхидо орходоо 1,8 дахин ехэ hүн болон hүнэй продуктнууд 1957 ондо гүрэндэ тушаагдажа, худалдагдажа, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй хараалhан даалгабари болзорhоо 3 жэлээр урид дүүргэгдээ.

Ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ совхозууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ орон доторнай 849 шэнэ совхоз байгуулагдаа. Тиигэжэ совхозуудаймнай тоо 1957 оной эсэстэ 5 мянга 800 гаран болоhон байна. hүүлэй жэлнүүдтэ совхозууднай хүдөө ажахын продуктнуудые нилээд ехээр абадаг болоо.

Хүдөө ажахыдахи хүдэлмэри машинаар хэгдэдэг болоо. Газар хахалалга, ороohо таряа, хүбэн, сахарай свёкло болон бусад культурануудые тарилга колхоз, совхозуудта бүгэдэ шахуу машинаар хэгдэнэ. Мүн таряанайнгаа ехэнхи хубиинь машинаар хуряанабди. 1957 ондо ороohо таряа амяарлан хуряаха арга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо, таряанай гээлтэ хоролто бага болоо.

Транспорт. Түмэр замаар ашаа шэрэхэ болон ашаанай эрьесын жэлэй түсэб 1957 ондо болзорhоо урид дүүргэгдээ. Ашаа шэрэхэ бүхы түсэб 103 процентээр дүүргэгдэбэ. Далайнуудаар, гол мүрэнүүдээр, автомобильнуудаар ашаа шэрэхэ жэлэй түсэб мүн лэ дүүргэгдэhэн байна.

Барилга. 1957 ондо 800 шахуу шэнэ промышленна предприятинууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ барилгымнай организацинуудай олонхинь аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилөө. Тэдэнэр 1956 онойхитой сасуулбал барилга, хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үные 1 процентээр доошолуулhан байна. Гэбэшье, барилгын үнэ сэнгые доошолуулха түсэбэй даалгабари дүүргэгдээгүй.

Хүдэлмэришэд, албахаагшадай тоо, ажалай бүтээсын ургалта. 1957 оной эсэстэ СССР-эй арадай ажахыда 52 миллион 100 мянган хүдэлмэришэд, албахаагшад хүдэлжэ байгаа. Энэнь 1956 оной эсэсэйхидэ орходоо 2 миллион 100 мянган хүнөөр олон.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 686 мянган залуушуул тусхай мэргэжэлэй дунда hургуулинуудые дүүргээ. Тэдэнэй 361 мянганиинь промышленность, барилга болон транспортда хүдэлхэеэ эльгээгдээ. 325 мянганиинь хүдөө ажахыда эльгээгдэhэн байна.

Промышленностда, барилгада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 1957 ондо үлүүлэн дүүргэгдээ.

Арад зоноймнай ажабайдал улам hайжараа. 1957 ондо арад зоноймнай ажабайдал улам hайжараа, культурна хэмжээниинь дээшэлээ. Энэ талаар парти, правительствомнай үнгэрэгшэ жэлдэ хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ юм.

Бага мүнгэ абадаг хүдэлмэришэд, албахаагшадай салин хүлhэн 1957 оной январиин 1-hээ эхилэн дээшэлүүлэгдээ. Тэдээнhээ налог абтахаяа болёо. Мүн гэр бүлэгүй, ганса бэе, бүлэ багатай хүнүүдтэ ашагдадаг налог 1958 оной январиин 1-hээ эхилжэ, хүүгэдтэй хүнүүдhээ, тэрэшэлэн ганса бэе эхэнэрнүүдhээ абтахаяа болибо.

Гүрэнэй пенсинүүд тухай хуулиин ёhoор гүрэмнай урданайхидаа орходоо нилээд ехэ мүнгэ зөөри пенсидэ гаргашалдаг болоо. Хэрбээ 1956 ондо 36,5 миллиард түхэриг пенсидэ гаргашалагдаhан байгаа hаа, 1957 ондо 57,9 миллиард түхэриг энэ хэрэгтэ гаргашалагдаа юм. Энэнь 21,4 миллиард түхэригөөр ехэ.

Социалис соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ ехэ амжалта туйлагдаа. 1957 ондо СССР-тэ 50 миллион гаран хүн hураа. 1700 шэнэ дунда hургуули нээгдээ. 1 миллион 500 мянган хүн 1957 ондо дунда hургуули дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаа. 770 мянга гаран залуу мэргэжэлтэд дээдэ, дунда тусхай hургуулинуудые дүүргээ.

Агуухэ Октябриин Социалистическэ революциин 40 жэлые тэмдэглэhэн 1957 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүн СССР-эй арадуудай айхабтар ехэ амжалта туйлаhан тухайнь гэршэлнэ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИ

Кремлиин Ехэ Ордон дээрэ Российска Федерациин туг намилзуулагдаба. Январиин 28-най үглөөнэй 10 часта РСФСР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси эндэ нээгдээ. Нүхэд **А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, И. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, М. Г. Первухин** гэгшэдэй правительствын ложодо ерэхэдэнь, депутадууд, айлшад тэдэниие үни удаан альгаа ташан угтаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **И. В. Горошкин** сесси нээбэ. Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. Ф. Игнатовта** элидхэл хэхыень үгэ үгтэбэ.

Мандатна комиссиин элидхэлые сесси нэгэн дуугаар баталжа, шэнээр hунгагдаhан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые зүб гэжэ мэдэрбэ.

hүүлээрнь сессиин иимэ зүбшэхэ зүйл баталагдаа:

1. 1958 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай.

2. РСФСР-эй 1958 оной Гүрэнэй бюджедые баталха, мүн 1956 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй ямараар дүүргэгдэhэн тухай тоосооое шагнаха.

3. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга.

РСФСР-эй арадай ажахые 1958 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай элидхэл РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, РСФСР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **Н. К. Байбаков** хээ.

(ТАСС).

К П С С - э й О Б К О М Д О

Заиграйн аймагай „Красный опытник" колхозой haалишадай нэмэл бэшэг тухай

Донбассай шахтёр Николай Мамай гэгшэ социалис мүрысөө үүсхэхэ зуураа, хүдэлмэришэн бүхэн үдэртөө халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэхэ гэhэн үүсхэл гаргаа. Энэ үүсхэлые хүдөө ажахыда хэрэглэхэ гэжэ шиидээд, Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозой haалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө нёдондонойхиhоо 500 литр hү ехээр haаха, үбэлэй hарануудта үдэртөө үнсэн бүриhөө хахад пүүдhээ бага бэшэ hү haаха гэhэн уялга абаа.

Малшадай дунда социалис мүрысөө саашадаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ «Красный опытник» колхозой haалишадай үүсхэл угаа ехэ удхашанартай, haалишадай мүрысөөе тодорхой, хүсэ ехэтэй болгохо байна гэжэ КПСС-эй обком тоолобо.

Тиигээд Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозой haалишадай үүсхэлые дэмжэхэ гэжэ КПСС-эй обком шиидхэбэ.

Абаhан социалис уялгаяа haалишан бүхэнэй, фермэ бүхэнэй үдэр бүри дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ тушаа hүнэй-товарна фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень КПСС-эй айкомууд, колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудые партиин обком уялгалаа.

Уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд тухай

1958 оной январиин 22-то Белорусска ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгэ

Нүхэд! Уласхоорондын оршон байдалай мүнөө ямараар хубилhые, нэгэ жэлэй урда тээхиhээ уласхоорондын байдалай хэр hайжарhые таанад мэдэнэт. Венгриин урдынь хүтэлбэрилэгшэдэй алдуу гаргаhан дээрэhээ, 1956 оной эсэстэ Венгри дотор юунэй болоhониинь элитэ. Революцида эсэргүү этэгээдүүд уласхоорондын хархисуудта дэмжүүлэн, Венгридэхи арадай засагые унагааха, тэндэ капиталис, фашистска ёhо гурим hэргээн бодхоохо гэжэ hэдэhэн юм. Арадай демократиин ондоо зарим оронуудта, түбхын түрүүн Польшодо, эды тэды бэрхэшээлнүүд тохёолдоhон байгаа.

Энэ ушарые социалис оронуудта эсэргүү зорилгонуудтаа хэрэглэхэ гэжэ империалис гүрэнүүд али болохоор оролдоhон байна. Коммунизм муудан буруутажа эхилээ, Советскэ Союз болон арадай демократиин оронууд дабагдашагүй бэрхэшээлнүүдтэ орохонь гэхэ мэтээр хархис хирээнүүд бахархан байжа, бүхы дэлхэйе дүүрэтэр хашхаралдан, хаагалалдаа hэн.

Дүтын, Дунда Зүүн зүгтэхи оршон байдалые хубилгаха, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ургаhантай, дэлхэйн социалис ёhо гурим баримталдаг хүсэнүүдэй ургаhантай дашарамдан ехээр муудаhан колониальна эзэмдэлгэеэ бэхижүүлхэдэмнай таатай зохид саг ерээ гэжэ баруун гүрэнүүдэй эзэрхэг түримхэйнэр haнаhан байгаа. Тиихэ үеын Англиин, Франциин, мүн Израилиин правительствонууд Египедтэ эсэргүү сэрэгэй хорото добтолго хэhэн байна. Империалистнуудай тэрэ хорото ябуулгын юун боложо дүүрэhэниинь элитэ.

Венгридэхи революцида эсэргүү этэгээдүүдые хэрэглэхэбди гэжэ бодоhон империалистнуудай бодомжо буруу hүрөө. Нүхэр Я. Кадар түрүүтэй Венгерскэ республикын хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительство контрреволюционно этэгээдүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ Венгриин хүдэлмэришэн анги, ажалша таряашад, түрүү интеллигенциие элсүүлэн жагсаагаа. Тус правительство туhа хүргэхые гуйжа Советскэ Союзда хандаhан байгаа. Тиихэдэнь манай талаhаа ахадүүгэй туhаламжа үзүүлэгдээ hэн. Венгридэхи революцида эсэргүү бандануud гурбахан үдэрэй турша соо бута сохигдоод, революционно ёhо гурим hэргээн бодхоогдоhон байна. Советскэ Союз, бүхы социалис оронууд экономикоёо hэргээн бодхоохо, саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэнь венгер арадта хани ёhоной туhаламжа үзүүлээ. Революцида эсэргүү ябуулгануудhаа шалтагаалан тохёолдоhон экономическа ехэхэн бэрхэшээлнүүд тэндэ үшөөл бии байhаар. Тэдэ бэрхэшээлнүүдые, ороной экономикодо фашис үймөөшэдэй тохёолдуулhан хохидолые арад зониинь үзэхэ баатай болоно.

Бага бэшэ бэрхэшээлнүүдэй бии байhан Польско Арадай Республика дотор арадай демократиин ёhо гурим бэхижүүлхэ хэмжээнүүд абтана. Польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Гомулкын, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Циранкевичын уряалаар haяхан ошоод, гурбан үдэрэй турша соо Польско Арадай Республикада байжа, польско хүтэлбэрилэгшэдтэй хани ёhоной хөөрэлдөө хэhыемни хэблэлэй мэдээсэлнүүдhээ мэдэжэ байнат. Нүхэр Гомулка түрүүтэй Польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти өөрынгөө хүсэ, арга боломжые зүбөөр ашаглан, бэрхэшээлнүүдээ зайсуулжа шадаха, оронойнгоо социалис экономикые хүгжөөхэ, арад зоной ажана байдал улам hайжаруулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлажа шадаха гэhэн этигэл, иимэ хөөрэлдөөнүүдые хээд байхадаа, намда түрөө.

Советскэ Союз тушаа, манай социалис байгуулалтын хүсэн, бата бэхи тушаа империалистнуудай «абаралдалга» гутамшаг муухайгаар буруу hүрөө. Дунда, дээдэ hургуули дүүргэhэн хүнүүдэй Советскэ Союзда жэл бүри улам олон болоhонтой дашарамдан, эндэ дотоодын шэнэ бэрхэшээлнүүд ушарха, тиихэдэнь тэдэнэр коммунис байгуулалтада заабол дурагүйтэхэ байха, «сүлөөтэ» байгуулалта тээшэ, ондоогоор хэлэбэл, капиталис байгуулалта тээшэ эрмэлзэхэ байха гэжэ тэдэ дайсад, өөhэдынхеэрээ ойлгон, хашхаралдаhан юм.

hанаhан юумэ зүүдэндэ үзэгдэдэг гэжэ хэлсэдэгэй ёhоор капиталистнуудшье социалис байгуулалта хосорхонь, коммунизм хосорхонь гэжэ зүүдэлдэг байна. Теэд тэдэнэр өөhэдөөшье, тэдэнэй ашанар, гушанаршье тиимэ юумын болохые хүлеэжэ шадахагүй. **(Альга ташалга).**

Манай хүдөө ажахыдахи дутуу дундануудые шүүмжэлхэдэмнай, империалистнууд баhал Советскэ Союзай хүдөө ажахын «кризистэ ороhон» тухай хашхаралдажа захалаад, одоошье большевигүүдэй «мултаржа гараха» аргань бараггдаа гэхэ мэтээр мэдүүлhэн байгаа. Теэд бидэнэй тэрэ «кризисhээ» гараhыемнай бүгэдөөрэн мүнөө хаража байна. Манай парти манайда бии байгаа дутуу дундануудые зоримгойгоор шүүмжэлхэhээ гадна, мүн социалис хүдөө ажахыгаа хүгжөөн дэбжээхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа. Ажал хэрэгые партиин hайнаар эмхидхэhэн дээрэhээнь, мал ажалай шухала продукт үйлэдбэрилгые зургаан жэл соо ехэ болгохоор хараалhан программа гурбан жэлэй турша соо амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Мүнөө капиталис гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдшье манай орондо ерэхэдээ, манай хүдөө ажахын «кризис» тухай хэлэхээ болёод, харин манай ехэ амжалтанууд тухай тэмдэглэдэг болонхой.

Тэрэнэй удаа, промышленность болон барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэн hайжаруулха асуудал табихадамнай, капиталистнууд баhал Советскэ Союзай промышленность муугаар хүдэлнэ, промышленность хүгжөөлгын талаар тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые большевигүүд зайсуулжа шадахаяа болёо гэжэ хашхаралдаад эхилhэн байгаа. Теэд оройдоо хахад жэлэй үнгэрэмсөөр, манай дайсадай тэрэ абаралдалгань баhал буруу hүрэшоо.

Социалис байгуулалта эрдэм ухаанай, соёл болбосоролой хүгжэлтэдэ туhалдаггүй, хүнэй ажалябуулгые хаhан багадхадаг гэхэ мэтээр өөhэдөө үнэншэхэ, бусадта этигүүлхэ гэжэ империалистнууд илангаяа ехээр оролдоhон, мүн ондоошье тэнэг үгэ хүүр тарааhан байна. Тэдэнэр тиимэ хооhон шашалдаанда ехээр мэргэжэшоод, өөhэдөөшье тэрэ худал хуурмаг үгэ хүүртээ этигэжэ захалhан байха юм. Зарим хүн нэгэ дахин худалаар хэлэдэг, удаа тээнь хоёрдохёо, гурбадахяа бодото юумэн шэнгеэр хөөрэдэг, тиимэ худал юумэндээ дадажа башаршадаг бшуу.

Теэд энэшье буржуазна худал хуурмаг үгэ хүүрын ута наhагүй байшоо. Түбинүүдэй хоорондо ниидэхэ ракетэ гэб гэнтэ Советскэ Союз дотор дэгдээгдээд, hайн үрэтэй байгаа. Мүнөө дэлхэйн бүмбэрсэгэй ямаршье нютаг руу, хэрбээ хэрэгтэй болоо haань—водородно hомотойшье ракетэ эльгээжэ шадаха байнабди. Энээн тухай мэдээсэхэлэмнай этигэжэ ядангяар угтаhан юм, Совет ороной хүтэлбэрилэгшэд арад зоноо хүхеэхэ, баруун гүрэнүүдэй правительствонуудые айлгаха hанаатай гэжэ сэгнээ hэн. Тиигэбэ ябашье haань, Советскэ Союз түбинүүдэй хоорондо ниидэхэ ракетээ үндэhэ болгон, дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ хэмэл одо дэгдээhэн байна. Энэ хэмэл одоноймнай дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэжэ захалхадань, хүн бүхэнэй хараха аргатай болоод байхадань, манай дайсад хэлээ хатаа. Хүн зониие хүнгэн мүрөөр мэхэлхэбди гэжэ тэдэнэр түрүүшээр haнаhан байгаа. Хэмэл одо дэгдээхын тулада ехэшье ухаан хэрэгтэй бэшэ юм, хүн бүхэн хэhэг түмэр абаад, тэрээниие огторгой өөдэ шэдэжэ шадахал байха гэхэ мэтээр американска нэгэ **генерал** мэдүүлhэн байна. Теэд тиимэ ухаатай, тиимэ хүсэтэй хадаа шэдээд туршыш даа. **(Зал соо шэмээтэй, альга ташалган болоно).** Американска генералай тэнэг мэдүүлгые ондоо хүнүүдhээ байтагай, өөhэдынь американецууд наада барhан байха юм.

Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ түрүүшын хэмэл одоной дэгдээгдэhэнэй удаа hара болоод, 508 килограмм шэгнүүртэй хоёрдохи совет хэмэл одон дэгдээгдээ. Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ хэмэл одонуудай дэгдээгдээд байхада, Совет ороной эрдэм ухаан, соёл культура болон техникын ямар байhан тухай худал хуурмаг үгэ тарааха үндэhэ баримта ямаршье hэжэгшэ хүнүүдтэ үлөөгүй.

Американецууд яаха ушартай болоо гээшэб? Тэдэнэр иигэжэ мэдүүлhэн байна:

— Бидэ баhал өөрын хэмэл одо дэгдээхэбди. Тиимэ hарын тэдынэй үдэр дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ, апельсинэй шэнээн хэмжээтэй, килограмм хахад шахуу шэгнүүртэй американска хэмэл одо табихые хүсэнэбди гэжэ соносхоhон байгаа. Тэдэнэй хэмэл одон тон багахан дээрэhээ харагдахагүй байха гэhэн юм. Хэмэл одо дэгдээхэ гэжэ тэдэнэр нээрээшье туршаад үзэhэн байха, теэд тэрээнhээнь ямаршье үрэ гараагүй. Хэмэл одонойнь агаарта дэгдэжэ шадангүй, байра дээрээ тэhэршоод ракетэтэеэ хамта шатажа байhые харуулhан кинофильм мүнөө табигдана.

—Тиимэл даа, эрдэм ухаанай, техникые хүгжөөлгын талаар Советскэ Союз США-е үнэхөөрөө ахижа гараа, Советскэ Союз США-гэйхиhээ гурба дахин олон инженернүүдые жэлэй турша соо бэлдэнэ гэжэ мэдэрхэhээ ондоо юумэн тэдэндэ үлөөгүй. Тиигэбэшье, хэмэл одо бүтээхэ проектые ородууд американецуудhаа хулуугаа юм гэжэ хашхаралдаад захалха хүйхэрнүүдшье тэндэ бии байгаа. Теэд хэрбээ ородууд манай проектнүүдые хулуужа, тэрээгээр ракетэ бүтээhэн, хэмэл одонуудые табиhан байгаа haань, бидэнэр өөhэдынгөө зурагууд, проектнүүдээр тиимэ ракетэ юундэ хэжэ шаданагүйбиб... тиимэ хэмэл ододые юундэ дэгдээнэгүйбибди гэжэ американецууд өөhэдөө тэдэ хашхаралдаашадhаа асуугаа. Тиимэ болохолоороо, мүн тэрэ тэнэг шашалдаас американецууд өөhэдөө наала бариhан байха юм.

— Түбинүүдэй хоорондо ниидэхэ ракетые ородуудай бүтээлгэдэнь немецүүд туhалаа юм. Ородууд немец эрдэмтэд, инженернүүдые плендэ абаад, тэдэнэй эрдэм мэргэжэл, дүй дүршэлые хэрэглэhэн байгаа,— гэхэ мэтээр зарим хүнүүд номножо эхилhэн байна. Немецүүд ородуудта туhалаа гэнэт, теэд немецүүд юундэ США-да туhалнагүйб? гэжэ юу хэжэ мэдэхэ хүнүүд баhал асууба ха. Американска сэрэгүүд научно-шэнжэлэлгын институдай лабораториие, «ФАУ-2» гэдэгые зохёоhон главна конструкторые эзэлэн абаад, Америка худараа абаашаhан юм. Мүнөө тэрэ конструктор США-да ракетэ бүтээхэ хүдэлмэри хэжэ байдаг.

Манайда хэдэхэн немецүүдэй хүдэлhэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тэдэнэр договорнуудайнгаа болзорой хүсэхэдэ Германидаа бусаhан гү, али бусажа байнхай. Тэдэ мэргэжэлтэд бусахадаа, мэдэhэн бүхы юумэн тухайдаа хөөрэhэншье байха, мүн ракетэ бүтээлгые хүгжөөхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай ямар хэм хэмжээндэ байhые тэдэнэр hайса мэдэхэ гэжэ американецууд тухайлдаг байгаа. Тиигэбэшье, хэмэл одо дэгдээhэнэймнай hүүлээр американецууд хашхаралдажа эхилээ hэн:

«Маниие баhал мэхэлбэ! Манайда ерэhэн немецүүд ородуудай юу хэжэ байhые огто мэдээгүй. Немецүүд ракетэ бүтээлгэдэ хабаадаагүй байба».

Совет ёhо гурим, социалис байгуулалта гээшэмнай арадай ажахын бүхы hалбаринуудые хүгжөөхэ сүлөө олгодог, эрдэм ухаан, искусство, соёл болбосорол хүгжөөхэ аятай зохид арга боломжо хангадаг, эгээн түрүү байгуулалта мүн гэжэ Советскэ Союз бодото хэрэг дээрэ тодоруулан харуулаа. Совет засагай оршон мандажа байгаа 40 жэлэй турша дотор манай орон айхабтар ехэ амжалта туйлаа. Хүгжэлтэ ехэтэй капиталис орон болохо Америкын Холбоото Штадуудые эрдэм ухаанай хэдэн олон, шухала hалбаринуудай талаар манай орон ахижа гараhан байна. Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ эгээн түрүүшын хэмэл одод Советскэ Союз дотор бүтээгдэжэ, амжалтатайгаар дэгдээгдээ. Теэд энэмнай Совет ороной эрдэм ухаан болон техникын, манай социалистическэ индустриин ехэ илалтануудай зарим хубинь лэ болоно. Хоёрдохи хэмэл одоной шэгнүүрынь нэгэдэхи хэмэл одонойхиhоо зургаа дахинhаа ехээр үлүү, хахад тонноhоо дээшэ болоhон ушар бүхы дэлхэйн хүн зоной дунда гайхал үүсхээ. Энээгээршье хизаарлагдахагүй. Хэмэл одоной шэгнүүрые хоёр дахин, буришье ехээр нэмээжэ шадахабди. Яахадааб гэхэдэ, түбинүүдэй хоорондо ниидэхэ советскэ ракетэ үшөө ехэ шэгнүүртэй хэмэл одые бүри дээгүүр дэгдээжэ шадаха хүсэтэй юм. Тиимэ юумэ бүтээхэл байхабди! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Ракетэ бүтээлгын талаар, атомай хүсые амгалан хэрэгтэ ашаглалгын, реактивна самолёдуудые бүтээлгын талаар манай туйлаhан амжалтанууд империалистнуудай hанаае ехээр зобооно. Советскэ элитэ конструктор, академик Туполевай зохёоhон «ТУ-104» гэжэ реактивна самолёт хүнүүдые тээгээд Советскэ Союзда хоёр жэл үлүүтэй соо ниидэжэ байнхай. Американецууд арай гэжэ 1959 ондо иимэ самолёт бүтээхэ hанаатай. Ондоо капиталис оронуудшье иимэрхүү самолёдтой болоодүй байhаар. Манайда бүри хүшэтэй самолёт — «ТУ-114» бүтээгдэнхэй. Мүн советскэ ондоо элитэ авиаконструкторнуудай зохёоhон, хүсэ ехэтэй, шэнэ самолёдууд бии болоо.

1956 оной хабар Н. А. Булганинтай хамта Лондон ошожо, господанар Иден, Ллойд, Макмиллан, Батлер болон бусад английска гүрэнэй ажал-ябуулагшадтай хэлсээ хэхэдээ, ямаршье холо газарта ниидэхэ шадалтай ракетэнүүд манайда бии гэжэ тэдээндэ сэхэ руунь хэлээ hэмди. Хожом, Египедтэ Израилиин, Англиин, Франциин добтолходонь, Великобританиин премьер-министртэ эльгээhэн бэшэг соогоо Советскэ правительство иигэжэ мэ-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд тухай

1958 оной январиин 22-то Белорусска ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үг

(Үргэлжэлэл)

дүүлһэн юм: хүниие хюдаха бүхы түрэлэй шэнэ зэбсэгүүдтэй, хүсөөр булюу гүрэндэ добтологдоод байгаа һаа, Англи өөрөө ямар байдалда оролтойб. Тиимэ оронууд Англиин эрье тээшэ далайн-сэрэгэй гү, али агаарай-сэрэгэй флот эльгээншьегүй, ракетнэ техникэ мэтын ондоо зэбсэгүүдые хэрэглэжэ болохо байна бшуу гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдээ һэн.

Советскэ правительствын энэ мэдүүлгэ тэдээндэ нүлөөлөө бэлэй. Советскэ Союзда хүсэтэ ракетнэ техникын бии байһан тухай сэхэ руунь хэлэхэдээ, бидэниие юрэ айлгаха һанаатай гэжэ тэдэнэр урдань һанадаг байжа болоо ха. Теэд манайда үнэхөөрөө тиимэ техникэ бии гэжэ хожомынь тэдэнэр этигээ һэн. Энэ ушар тэдээндэ һанаа оруулаа. **(Альга ташалга).**

НАТО-до, ээрхэг түримхэй бусад бүлэглэлнүүдтэ ороһон оронуудай газар дээрэ атомна базануудые байгуулха, ракетэ дэгдээхэ талмайнуудые түхеэрхэ зэргээр Советскэ Союзые, эб найрамдал хүсэдэг бусад оронуудые айлгаха гэжэ империалистнууд һэдэнэ. Теэд тэдэнэр тиимэ базануудта хэрэглэгдэхэ ракетэтэй үшөө болоодүй, тиимэ ракетэнүүдые бүтээхэ һанаатай юм.

Тэдэ талмайнуудта хэрэгтэй ракетэнүүдые бүтээхэ гэһээр байтарнь 2—3 жэл үнгэрхэ болоно. Шэнэ дай үүдхэхэ гэжэ һэдэһэн ээрхэг түримхэй этэгээдүүдтэ шанга харюу сохилто хэхын тула, дэлхэйн бүмбэрсэгэй ямаршье район худар табижа болохоор ракетэнүүд мүнөө манайда бии.

Бидэниие айлгаха хаба империалистнуудта байхагүй. Совет хүнүүд аймхай бэшэ юм. Дайн сэрэг жүрөөдэгшэд өөһэд тухайдаа өөһэдөөл бодоод үзэг лэ. Нэрэ хүндэ, эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалаа, совет арадай агууехэ туйлалтануудые хамгаалха юумэн манда бии. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэд! США-гэй гүрэнэй секретарь г-н Даллес «хүсэ баримталха» политикые магтаха гэжэ илангаяа ехээр оролдоно. Хүсэнэй талаар Советскэ Союзһаа яашагүй бүлюу болообди гэжэ США-гэй тоолоходонь лэ, Советскэ Союзтай хөөрэлдэжэ болохо, ондоогоор хэлэбэл, сэхэ эрилтэ хэхэ, зонхилхо зэргээр хөөрэлдэжэ болохо юм гэжэ Даллес ходо хэлэдэг. Энэтнай тэнэг политика гээшэл гэжэ бидэ хододоо мэдүүлдэгбди. США-гэй засаг баригша бүлэгүүд манһаа үлүү хүсэтэйбди гэжэ ходо тоолодог байгаа. Харин бидэнэр тэрээн тухайдань ондоо һанал бодолтой байнабди. Хэмэл одонуудаа дэгдээһэнэймнай һүүлээр, Советскэ Союз эрдэм ухаанай, техникын олохон һалбаринуудаар США-е ахижа гараа гэжэ дэлхэйдэхин хэлсэһэн байха юм. «Тиимэл даа, маниие ахижа гараа» гэжэ американецууд өөһэдөөшье мэдүүлхэ баатай болоо.

Харилсаагаа һайжаруулая, хоорондоо худалдаа наймаа хэдэг болое, эрдэм ухаанай, соёл болбосоролой, спортын талаар холбоо барисаагаа улам хүгжөөе гэжэ ходо хэлэдэг байгаабди, хэлэнэшьебди. Уулзалга хэжэ, уласхоорондын шухала асуудалнуудые зохидоор зүбшэн хэлсэел. «Хүйтэн дай», үрдилдэн зэбсэглэхэ ябадал болиюулха, «хүсэ баримталха политикаһаа» арсаха, дайн сэрэгээр занан айлгадаг политикаһаа арсаха, амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын үндэһөөр хоорондоо харилсаха гэжэ дурадхадаг байгаабди, дурадхажа байнабди.

—Бидэ түрүүшээр Советскэ Союзые хүсэхэ ёһотойбди, эрдэм ухаанай туйлалтын талаар тэрээнтэй зэргэшээд байхадаал хөөрэлдэхэдэ болохо,—гэжэ США-гэй засаг баригша бүлэгүүд мүнөө мэдүүлнэ.

Тиимэ политикын буруу байһаниинь элитэ. Бусадай хүсэтэрнь, Советскэ Союз нэгэл газартаа байхагүй бшуу. Нэгэл газартаа ходо һуухагүй ха юмбибди. Бидэниие бусадай хүсэхэгүйн тулада, баһал юу хээ хэхэл байхабди. Империалистнуудай тиимэ тэнэг политикань тон хүшэр хойшолонгуудтай, захагүй үрдилдэн зэбсэглэхэ ябадалда хүргэжэл болохо байна.

Монополинуудтай бүлэг баяшуул уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые һуларуулха дурагүй, «хүйтэн дайнай» политикаһаа хахасаха хүсэлгүй, хэлсээ хэлгын үндэһөөр уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудые гуримшуулха ябадалда али болохоор һаад хэдэг байнад. Тэдэнэр дай жүрөөдэлгын оршон байдалда баяжана, хүн зонһоо ехэ алба налог татан абана, самолёт, ехэ буу, ракетэ, атомна зэбсэг, сэрэгэй корабльнуудые үйлэдбэрилэн, аргагүй ехэ ашаг олзо оруулна.

Уласхоорондын оршон байдал юрэнхыдөө иимэрхүү байна. Нэгэн талаһаа—эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха гэһэн арадуудай бүгэдэниитын эрмэлзэл улам урган бадарна. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн улам үргэдэн дэлгэржэ, колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэгшэ Азиин, Африкын арадуудай һанал бодолой нэгэдэл бүри ехээр батажажа байнхай. Ази, Африкын оронуудай һаналаа нэгэдэхын тула Каирта зарлагдаһан конференци колониальна дарлалтада, империалис ёһоной хархис ябуулгануудта эсэргүүсэн тэмсэхэ хүсөөр, эрмэлзэлгээр арадуудай мүнөө бүрин түгэс болонхой байһые элирхэйлэн харуулаа. «Хүйтэн дайе» усадхаха, үрдилдэн зэбсэглэхэ ябадал болиюулха, атомна ба водородно зэбсэг хорижолхо, дэлхэйн шэнэ дайнай үүдхэгдэхэ аюулһаа хүн түрэлтэниие хахасуулха гэжэ бүхы хүнүүд хүсэнэ.

Нүгөө талаһаа—империалис гүрэнүүдэй ээрхэг түримхэй бүлэгүүд уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые улам һүжэрөөхэ гэжэ, налог түлэдэг хэдэн миллион зоной зөөрөөр үсөөхэн монополистнуудые баяжуулхын тула буу зэбсэг үрдилдэн түхеэржэ үргэлжэлхэ, «хүсэ баримталдаг» политикая үндэһэ болгон «хүйтэн дайе» улам дэбэргэхэ гэжэ оролдоно, империализмын колониальна ёһо гуримай һандаралгые һаатуулха, сүлөөтэй, бэеэ даанхай байхые хүсэдэг арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха һэдэлгэнүүд гаргагдана. Империалис оронуудай засаг баригша бүлэгүүд сэрэгэй бүлэглэлнүүдые улам бэхижүүлхэ политика ябуулна, НАТО, Багдадска пакт, СЕАТО гэхэ мэтын ээрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдые Америкын Холбоото Штадууд түрүүтэй сэрэгэй ээрхэг түримхэй нэгэ бүлэглэл болгон хамтадхаха гэжэ оролдоно. Дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо гэжэ эрмэлзэдэг мүнөөнэй энэ политикань Гитлер, Муссолиниин политикын, Берлин—Рим—Токио гэдэг уршагта антикоминтерновскэ пакт бии болгоһон, хүсэрхэлгые үндэһэ болгодог байһан политикын түһөөтэй бэшэ гү?

Теэд фашистска тэрэ һанаашалгын юун боложо дүүрэһэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Гитлер, Муссолини ба фашистска бусад удмаршад хорото аашануудаараа дэлхэйе үймүүлжэ байхаяа болиһоор үнинэй, харин Советскэ Союзнай улам ургажа, бүри батажажа байна. Мүнөө гансахан Советскэ Союз бэшэ, хэдэн олон оронууд коммунизмын замаар дабшадаг болонхой. Европын, Азиин олохон оронуудай арадууд энэ замда бата бэхеэр, сухарилтагүйгөөр ороо. Социализмын дэлхэйн ёһо гурим эб найрамдалай хүсэтэ түшэг тулгуури болоод, мандажа байна.

Советскэ Союзнай эб найрамдалта гадаадын политика сэхэ шууд бэелүүлдэг байгаа, бэелүүлжэ байна. Советскэ правительство бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахые эрмэлзэн, уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдал һуларуулха асуудалаар тодорхой шэнэ дурадхалнуудые оруулаа. Советскэ правительство Америкын Холбоото Штадуудай президент г-н Эйзенхауэртэ, Великобританиин премьер-министр г-н Макмилланда, Франциин премьер-министр г-н Гайярта, Германиин Федеративна Республикын канцлер г-н Аденауэртэ, НАТО-до хамаатай гүрэнүүдэй правительствонуудай бүхы толгойлогшонорто, тэрэшэлэн Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида ороһон бүхы оронуудай правительствонуудта тусхай бэшэгүүдтэйгээр хандаһан байха юм.

Уласхоорондын эгээн шухала, яаралтай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула ойрын 2—3 һарын турша соо социалис, капиталис хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй дээдэ зэргын зүблөөе, тайлбарилан хэлэбэл, эдэ оронуудай гүрэнэй харюусалгата хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай зүблөөе зарлая гэжэ Советскэ Союзай дурадхаһые таанар мэдэнэт. Тиимэ зүблөө зарлаха гэжэ юундэ дурадханабибди? Хэлсээ хэхэ, ехэ ехэ гүрэнүүдые эб эегүй болгоһон мүнөөнэй арсалдаануудые, ядахын сагта тэдэ арсалдаануудай заримыешье түбшэн аад, болгоомжотойгоор гуримшуулха гээшэ (эб найрамдал хүсөө һаа, дайн байлдаа жүрөөдөөгүй һаа) бидэнэй дабшаха ёһотой гансал зүб зам болоно.

Уласхоорондын бүхы оршон байдалые заһаруулжа эхилхын тула, хойшолуулашагүй шухала асуудалнуудта гүрэнүүдэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай зүблөөнэй анхарал хандуулха шухала гэжэ тоолонобди. Мүнөө шиидхэжэ боломоор шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула уулзалга эмхидхэхэ хэрэгтэй гэһэн хараа бодол баримталнабди. Һайн үрэ дүн туйлаха гэһэн эрмэлзэлгээ хүтэлбэри болгон, тиимэ зүблөө зарлахые дурадханабди. Тиимэ зүблөөн түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха, «хүйтэн дайе» бүримүһэн усадхаха арга боломжо олгохо ёһотой. Бусад асуудалнуудые хожомшог зүбшэн хэлсэхэдэ болохо байна. Уласхоорондын шухала асуудалнуудые шата шатаарнь, удаа дараалан хаража үзэхэ гээшэ тон болохотой, бүтэмжэтэй хэрэг мүн гэжэ һанагдана: Гэхэ зуура, түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха дурагүй, «хүйтэн дайе» усадхаха, яаралтайгаар үрдилдэн зэбсэглэлгые зогсоохо дурагүй баруун оронуудай засаг баригша бүлэгүүд бэрхэтэй гү, али үгэеэ ойлгосожо шадагдахагүй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ түбхын түрүүн табиха һэмди гэжэ дурадхана. Тиихэ зуураа, тэдэ асуудалнуудые эрилтын формотойгоор дурадхана. Тэдэнэй дурадхаһан асуудалнуудай шиидхэгдэхэгүй байгаа һаань—уулзаһанайшье хэрэггүй, Советскэ Союзтай үгэеэ ойлголсожо шадагдахагүй гээшэ гэхэ мэтээр мэдүүлнэ.

Юунэй тулада тиигэжэ хэлэгдэнэб? Зүблөө зарлаха хэрэгтэ тиигэжэ хандадаг хүнүүд уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һулаааруулха гэжэ хүсэдэггүй байхаһаа гадна, тиимэ байдалые улам дэбэргэхэ, дайнай номнол бүри ехээр дэлгэрүүлхэ, тиигэжэ түгшүүрилтэ шанга байдалые, дайн болоно аа гү гээд арадуудай айха ябадалые өөһэдынгөө уг зорилгодо, баяжалгын хэрэгтэ ашаглаха гэжэ оролдоно. Эб найрамдалай тала баригшад—бидэнэр дээдэ зэргын тушаалтадай уулзалгые бүри һаяар эмхидхэжэ, шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, тиин гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудай заһарха оршон байдал хангахые хүсэнэбди. Оршон байдалай заһараа һаань, хабарай урин һэбшээн бүри дулаахан боложо, хурсадаһан харилсаанай мүльһые хайлуулха ябадалда туһалха, тиигэжэ гэдхээгдэһэн газар дээрэ шэнэ ургасын гараха арга боломжо хангаха, гүрэнүүдэй хоорондын этигэл найдабари бэхижэхэ, эб найрамдалай хэрэг улам хүгжэн батажаха бэлэй.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха гэжэ Советскэ Союзай арадуудһаа гадна, мүн Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин, Франциин, Германиин, бусад бүхы оронуудай арадуудай мүн лэ хүсэдэг байһандань һэжэглэжэ болохо аал? Тиимэл ушарһаа, дэлхэйдэхи олон түмэн зон, хэдэн олон оронуудай правительствонууд Советскэ правительствын эб найрамдалта шэнэ дурадхалнуудые һайшаан угтаа.

Индиин премьер-министр г-н Дж. Неру Советскэ правительствын хандалгада харюусаһан бэшэг соогоо иигэжэ мэдүүлһэн байна:

«Дээдэ зэргын зүблөө зарлаа һаа һайн, зарлаха шухала гэһэн танай һанамжые зүбтэйдэ тоолонобди. Олон гү, али үсөөн ороной хабаадаха байһанһаа дулдыдангүй, тиимэ зүблөөнэй зарлагдаа һаань һайшааха байнабди».

Даниин премьер-министр г-н Х. К. Хансен датска парламент дээрэ иигэжэ хэлэһэн байха юм:

«Зүүн, Баруун зүгэй оронуудай дээдэ зэргын зүблөө хэхэ гэһэн һанал бодолые бидэнэр, датска талаһаа, зүбшөөрхэ байнабди. Энэ талаар бүгэдөөрэн намтай һаналаа нэгэдэхэ байха гэжэ һананаб. Тиимэ хэлсээндэ ямар оронуудай хабаадаха тухай мүнөөдөө хэншье мэдэхэгүй байна. Хэрбээ энэ асуудалай манда хамаадаха болоод байгаа һаань, тиимэ зүблөөндэ хабаадалсахые уряа һаань, бидэ зүбшөөрхэл байхабди гэжэ багсаанаб».

Афганистанай премьер-министр г-н М. Дауд иигэжэ хэлэнэ:

«Ехэ, ехэ гүрэнүүдэй толгойлогшонорой уулзахые хараалһан Советскэ правительствын дурадхалые дэмжээд, Афганистанай правительство тиимэ уулзалгые уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдал зайсуулха, бии байгаа бэрхэшээлнүүдэй олонхиие гуримшуулха ябадалда зорюулагдаһан ашатай туһатай, сэсэн алхам болохо гэжэ тоолоно».

Дээдэ зэргын зүблөө зарлаха һанамжые дэмжэһэн һанал бодол бусад хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй правительствонуудай харюу бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ. Зүгөөр, тэдэ харюунууд соо оло янзын хараа бодолнуудшье бии байна.

Баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалнуудта ямараар хандааб? Конгресстэ США-гэй президентын эльгээһэн «Ороной байдал тухай» бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Бидэнэй хэлэхэеэ һанаһан юумэнэй уг удхань иимэл даа: «Бидэнэй үмэнэ табигдаад байгаа шангахан асуудалнууд эсэсэй эсэстэ гансал шиидхэбэритэй байха байна. Һандаралгата зэбсэг хорихо гэдэг мүнөөнэй улам ехэ боложо байгаа эрмэлзэлгые бүхы дэлхэй болиюулжа, манай дабшалтые удаан амгалан байлгын замаар ябуулхаяа эрид шууд оролдохо ёһотой.

Бүхы дэлхэйн хүнүүд болбол хүнүүд лэ һэн туладаа, амгалан һуухые хододоо хүсэдэг байгаа, мүнөөшье хүсэнэ.

Тиимэһээ ниитын энэ эрмэлзэлгые бэелүүлхэ арга олохо зорилго табигдана.

Энээнэй тулада амгалан байдал тухай миил үгэ хүүр хэлсээд дүүрэхэ бэшэ, харин амгалан ёһоной хэрэг үйлэ бэелүүлхэ хэрэгтэй болохо юм».

Гол шухала юумэниинь эгээл эндэ ха юм даа. Господин Эйзенхауэр далда удхатай юумэ дурдана. Би мүнөө тэрээн тухайнь хэлэхэмни.

Амгалан байдал тухай миил үгэ хүүр хэлсээд дүүргэхэ бэшэ, харин амгалан ёһоной хэрэг үйлэ бэелүүлхэ хэрэгтэй гэһэн господин Эйзенхауэрэй үгэнүүдые зүбшөөхэдэшье болохо байна. Теэд энэнь гансал Советскэ талаһаа хэгдэхэ бэшэ, харин хоёр талаһаа бэелүүлэгдэхэ ёһотой бшуу. Советскэ Союз амгалан байдал хүсэдэгөө бодото дээрээ харуулаа. Манай правительство зэбсэгтэ хүсэнүүдээ 1.800 мянган хүнөөр гансаараа хороогоо. Бидэнэр уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һуларуулха, мүн «хүйтэн дайе» болиюулха тушаа гадаадын политическэ хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаабди, Порккал-Удд болон Порт-Артуртахи сэрэгэйнгээ базануудые үгы болгообди, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ ГДР дотор 30 мянга гаран хүнөөр хороогообди, Австритай амгалан харилсаагаа гуримшуулаабди, Японтой дайнай байдалда байһанаа болиюулаабди, эб найрамдалай хэрэг бэхижүүлхэ талаар бидэ ехэ юумэ хээбди. Гэхэтэй хамта, США, Англи, Франциин правительствонууд эб найрамдал бэхижүүлхэ тушаа Советскэ Союзай хэһэн тодорхой ябуулгануудай харюуда мүнөө дээрээ юушье хээгүй шахуу байна.

Господин президент амгалан ёһоной ямар тиимэ хэрэг үйлэ тухай хэлэнэ гээшэб? США, Англи, Франци, Баруун Германиин правительствонууд одоо хэзээ амгалан ёһоной хэрэг үйлээ хэжэ, өөһэдынгөө хубитые оруулхань гээшэб, «хүйтэн дайе» усадхалгада, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоолгодо туһалхань гээшэб гэжэ дэлхэйн зон үнэхөөрөө хүсэжэ байна. Гол шухала юумэн эгээл энэ болоно. **(Альга ташалга).**

Эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ гэдэг үнэн сэдьхэлэйнгээ эрмэлзэлые Советскэ Союз бодото дээрэнь харуулжа үргэлжэлһөөр. СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолые бэелүүлэн, Советскэ правительство зэбсэгтэ хүсэнүүдээ 300 мянган хүнөөр дахин үсөөн болгохо, тэрэ тоодо Германска Демократическа Республикаһаа 41 гара мянган сэрэгэй хүнүүдые, Венгриһээ 17 гара мянган сэрэгэй хүнүүдые гаргаха гэһэн шиидхэбэри абаа.

Эгээл энэмнай «хүйтэн дайе» усадхаха, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгэй дулдыдадаг амгалан ёһоной хэрэг үйлэ бэшэ аал, господин Эйзенхауэр, Даллес ба бусад господинууд?

Теэд амгалан ёһоной иимэ хэрэг үйлые Советскэ Союз болон эб найрамдалда дуратай бусад оронуудһаа гадна, мүн баруунай бүхы гүрэнүүд бэелүүлхэ ёһотой гэжэ дахин онсолон тэмдэглэхэеэ хүсэнэб. Тиигээл һаа хүн түрэлхинэй сэдьхэл һанаа зобоодог асуудалнууд үнэхөөрөө амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ гэжэ найдамтайгаар хэлэхэдэ болохо байна.

Советскэ правительствын 1957 оной декабриин 10-най бэшэгтэ харюу эльгээхэдээ, США-гэй президент Баруун ба Зүүн гүрэнүүдэй ажал-ябуулагшадай зүблөө зарлаха тухай Советскэ правительствын дурадхалые зүбшөөжэ байһанаа мэдүүлээ.

Президентын бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Танай бэшэг соо дурсагдаһан дурадхалнуудые, минии оруулһан дурадхалнуудые бусад гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй байлсахада зүбшэн хэлсэхын тула советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзахаар бэлэмди. Тэдэ хүтэлбэрилэгшэд бидэнэй зүбшэн хэлсэхэ али нэгэн асуудал тушаа харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ байна».

Гэбэшье, господин Эйзенхауэр хадаа уласхоорондын асуудалые бодото дээрэнь зүбшэн хэлсэхын тула эгээн ехэ тушаалтанай зүблөөнһөө урид гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө үнгэргэхэ гэжэ дурадхана. Эгээл ехэ тушаалтанай зүблөөнһөө урид «орёо» асуудалнууд уридшалан дипломатическа ёһоор, манай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдээр дамжуулан шиидхэгдэхэ ёһотой. Тиихэдэ асуудалнууд бидэнэй өөһэдымнай шиидхэбэри гаргаха түхэлтэй болгогдоод табигдаха, тиигэжэ эгээн ехэ тушаалтанай уулзалга бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, үнэн зүб байдалай хэрэг үнэхөөрөө бэхижэхэнь гэжэ найдуулха зэргэтэй» гэжэ тэрэ бэшэг соонь дурадхагдана.

Бултал һайн шэнги һанагдахаар байгаа. Господин Эйзенхауэр бэшэг соогоо иигэжэ «ёһолон байжа, эрид шууд мэдүүлнэ»:

«1. Хамтаараа бэеэ хамгаалгын ямар-нэгэн эмхиин гү, али тэрэнэй гэшүүн гүрэнэй зүгһөө ээрхэг түримхэй ямар-нэгэн ябуулга хэглээ һаань, Холбоото Штадууд хэзээдэшье дэмжэхэгүй;

2. Хамтаараа бэеэ хамгаалгын региональна хэмжээнүүдэй орондо Холбоото Штадууд хамтаараа бэеэ хамгаалха тушаа Нэгэдэмэл Нацануудай ашата һайн хэмжээнүүдэй системые хүгжөөхөөр хододоо бэлэн байха».

Господин Эйзенхауэрэй энэ мэдүүлгые һайшаахаар байна. Теэд Зүүн Европын оронууд тухай, тайлбарилан хэлэбэл арадай демократиин оронууд тухай асуудал тиимэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэхэ, мүн Германска Демократическа Республикые усадхаха зорилгоор Германиие дахин нэгэдүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ гэжэ президентын эридэг эрилтэнүүдтэй тэрэ дээрэ хэлэгдэһэн мэдүүлгые хайшан гээд тааруулха гээшэб?

Советскэ Союз арадай демократиин европейскэ оронууд тухай асуудалаар, мүн Германска асуудалаар өөрынгөө хараа бодолые нэгэтэ бэшэ найруулан бэшээ һэн. Тэдэ оронуудай арадууд өөһэдынгөө замые дураараа шэлэжэ абаа ха юм.

Эдэ асуудалнуудаар Советскэ правительствын баримталдаг хараа бодолынь США-гэй президентдэ мэдээжэ байха ёһотой. Тиибэ яабашье господин Эйзенхауэр харюу бэшэг соогоо иигэжэ бэшэнэ:

«Танай правительство эдэ асуудалнуудые дурагүйгөөр зүбшэн хэлсэнэ, уласхоорондын удхашанартай эдэ асуудалнуудые дурагүйгөөр хаража үзэнэ гэжэ би мэдэнэб... Энэ асуудал 1955 ондо Женевэдэ зарлагдаһан зүблөөн дээрэ табигдаа һэн. Тус асуудалые манай зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэһэнэй хэрэггүй, тэрэ асуудал зүбшэн хэлсээ һаа Зүүн Европын гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсалгада хүргэхэ гэһэн хараа бодол Та тиихэдэ баримталдаг һэнта.

Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ дурадхалтайгаар танда хандахадаа минии зүб байһые саашанхи событинууд баталан харуулаа бэшэ аал? Үнэхөөрөөшье, Венгридэ болоһон событинууд, энэ асуудалаар ООН-эй Генеральна Ассамблейн бодото дээрээ нэгэн һаналтайгаар хэһэн ябуулгань юу харуулнаб гэбэл, Зүүн Европодохи байдал имагта дотоодын шанартай асуудалда орходоо нилээд үргэн ехэ асуудал мүн гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ харагдана. Мүнөө энэ асуудалые бидэ зүбшэн хэлсэебди гэжэ дурадханаб. Эб найрамдалай, хойшолуулашагүй шухала болоһон үнэн зүб байдалай аша туһада энээниие зүбшэн хэлсэхэ гээшэ угаа шухала болоод байна». Господинууд Эйзенхауэр Даллес хоёр ямар хүсэлтэй гээшэб? Эдэнэр бидэнтэй уулзажа, Советскэ Союз доторхи социалистическэ байгуулалтые усадхаха тухай, арадай демократиин оронуудтахи арадай-демократическа байгуулалтые усадхаха тухай хөөрэлдэхэ хүсэлтэй гээшэ ха. Социалистическэ байгуулалтаһаа бидэнэй арсажа, капиталистическэ гурим дахин тогтоохыемнай тэдэнэр хүсэнэ гээшэ ха. Таанар социализмын түлөө гүт, али капитализмын түлөө гүт гэжэ социалистическэ оронуудай арадуудһаа асууха тухайда зарим хүнүүдынь шашалдадагшье болонхой.

Түүхые мартаа гээшэ хат гэжэ тэдэ господинуудта хэлэхэ ёһотой болоноб. Советскэ Союзай арадууд эдэ асуудалнуудаар Америкын Холбоото Штадуудтай, Германитай, Францитай, Англитай, Японтой болон бусад гүрэнүүдтэй уулзажа үзэһэн байха. Манай орон дотор Совет засаг тогтожо, Советскэ Республикын арадуудай дайн сэрэгһээ арсаад Коммунистическэ партиингаа, тэрэнэй агууехэ вождь В. И. Ленинэй хүтэлбэрээр амгалан социалистическэ байгуулалтаяа эхилхэдэнь, тэдэ оронуудай правительствонууд юу хээ һэм? Тэдэнэр һаял бии болоһон Совет түрэниие абаһаар усадхахын тула манай орон руу өөһэдынгөө сэрэгүүдые эльгээгээ бэлэй. Англи өөрынгөө сэрэгүүдые Архангельскда, Мурманскда, ороноймнай урда зүгтэ асаржа табиһан, Холбоото Штадууд—Архангельскда, Мурманскда, Дальна Востогто, Япон—Владивостогто, Франци—Одессэдэ, ороноймнай хойто зүгтэ асарһан, Германи Украинын тон шухала районуудые эзэмдэн абаһан, Пилсудскиин Польша сэрэгүүдээ Киев эльгээһэн юм. Капиталистическэ 14 ороной сэрэгүүд үшөө бэхижээгүй залуу Совет гүрэндэ добтолон ороо һэн. Капитализмые дахин тогтоохо ябадал хэн дэмжэнэб, хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай олоһон туйлалтануудые хэн дэмжэнэб гэһэн асуудал бүгэдэ зонһоо одоол тиихэдэ һурагдажа эхилээ һэмнай. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Бүгэдэарадай энэ асуулта гурбан жэлэй туршада үргэлжэлөө һэн. Теэд юун болоо гээшэ һэм? Совет арад улаан шуһаяа адхажа байгаад, үлдэхэ дараха мэтын айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохеолдожо байгаа. Гартаа буу зэбсэг барижа, түрэл Совет засагтаа нэгэн дуугаар голосо үгөө һэмнай. Совет арад Росси доторхи контрреволюциие үй бута сохёод, өөрынгөө эрюун нангин газар дайдаһаа харин эзэмдэгшэдые һэе һэбхүүлгүй намнаа һэн. Харин эзэмдэгшэд манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөдэ, бэеэ даанхай [illegible] да гар хүрэхэеэ һанаһан [illegible] бшуу. **(Нэрьемэ, удаан аль[га та]шалга).**

Тиимэ политика һайшаан [...] господанар империалист[...] энэнь үшөө дутуу гээшэ[...] Манай арад социализмы[...] лөө байһанаа гү, али [...]тализмын түлөө байһанаа [...] гэмэ тодоор хэлэжэ үгөө бэ[...] аал? Тэдэ сэрэгүүдые манай [...] руу тиихэдэ хэн эльгээгээ һэм[...] үедэ Англиин правительствые [...] Джордж толгойлжо, сэрэгэй м[...]рынь У. Черчилль байгаа; мүн [...]дэ Франциин президент Пуа[...] премьер-министр ба сэрэгэй м[...]рынь Клемансо байгаа; Аме[...] Холбоото Штадуудай прези[...] Вудро Вильсон байгаа (тэд[...] хэн һэлгэжэ ороо бэлэй, тэр[...] хэжэ эхилһэн «хэлсээнүүдээ» [...]скэ арад хэнтэй хэжэ дүүргээ[...] һананагүйб). Польшодо засаг [...]пан Пильсудский барижа ба[...] Совет арадтай тиимэ «хэлс[...]дые» хэхэ гэжэ һэдэһэн эдэ гос[...]нуудай олониинь мүнөө газар д[...] дээрэ үгы болонхой. Теэд тэ[...] зариманиинь үшөөл амиды я[...] «Асуулта хэхэ» гэжэ мүнөө һа[...] хүнүүд Соведүүдэй Республ[...] эсэргүүгээр ээрхэг түримхэй [...] толго эмхидхэһэн хүнүүдтэй зү[...] хэлсэжэ үзэг лэ, тиимэ «хэ[...] асуултануудай хайшан гээд [...]рэдэг тухайда тэдэнтэйл зү[...] хэлсэг лэ. **(Нэрьемэ альга таша[лга]).**

Хожомынь зарим хэды орону[...] фашистнууд засаг абахадаа, бү[...] арадай дунда «асуулта» үнгэр[...] гэһэн һэдэлгэ хэһэн байна. Ги[...] коммунизмда дай соносхоод, ко[...]низмые үгы хэхэб гэжэ мэд[...] һэн. Германида засаг абаһан т[...]шын үдэрһөө хойшо тэрэ дайнд[...]лэдхэжэ эхилээ бэлэй. Амер[...] Холбоото Штадуудай, мүн хэдэ[...]сад ороной монополистнууд тэр[...]дэ туһалһан юм. Тэдэнэр гитле[...]скэ Германиие аха шадалаараа [...]ветскэ Союзай урдаһаа тухирха[...]жэ оролдодог байгаа. Фашис[...] манай Эхэ орондо хорото му[...]гаар добтолоо һэн. Эдэ бүгэдые [...]дэнэр г-н Аденауэртэ һануулха [...]тойбди. Тиигээгүй һаамнай фаш[...]ска Германил дээрмэдэн [...]ветскэ Союзда добтолоо һэн гэжэ [...]рэ мартаһан байжа магад. Советс[...] Союз гээшэ шабар хүлтэй асари [...]мо амитандал адли гэжэ Гит[...] Геббельс болон бусад хашхара[...]даг байгаа. Немецкэ танкнууд [...]вет гүрэндэ добтолходоо, тоһ[...] хутагын орогшодол бэлэхэнээр [...] һэн орохо гэжэ баруун орону[...] зарим политическэ ажал-ябуу[...]шад фашистнарай толгойлогшо[...]то шэбэнэн һабинан хэлэдэг бай[...] Иимэ политикын ябуулагдах[...] Гитлер дээрмэшэлэн муухай [...]рэгээ үйлдэхэ гэжэ эрмэлзэдэг, [...] машадаг байһан юм. Тиимэһээ [...]ветскэ Союзда добтолходоо, немэ[...] фашистнарай арминь зохидхо[...] сэнгээд ошоһондол ябаад бусаха[...]жэ тэдэнэр һанадаг байгаа юм.

Гэнтэ добтолһон ушараа, мүн [...]най орондо тэрэ үедэ таагүй б[...]һан бусад шалтагаануудые хэрэг[...]жэ һамбаашалан, немецкэ сэ[...] Москва, Ленинградта туласа ер[...] Сталинград хүрэһэн байгаа. Теэд [...] бүгэдэ юугээр дүүрээб? Германи[...] фашистска гүрэн бүрин бута сох[...]доһон байна бшуу. Советскэ Зэбсэ[...]тэ Хүсэнүүд, бүхы совет арад Э[...] ороноо хамгаалгын нангин дайн[...]жагсажа, фашистска зэрлиг ары[...]танай нюргыень хуха сохёод, гит[...]ровскэ арминуудые бута сохи[...] юм. Тиигэжэ социалистическэ б[...]гуулалтые бата бэхи бэшэ гэжэ [...]руу ойлгоод, тэрээндэ добтолог[...] мүн лэ иимээр үй бута сохиюулха [...]жэ манайхин харуулаа.

Гитлеровскэ арминуудта эсэрг[...]гээр Советскэ Армиин хатуу ша[...] тулалдаануудые хэжэ байха үе[...] немецкэ булимтарагшадай эзэл[...] байһан оронуудтахи арадууд ф[...]шизмда эсэргүү партизан дай өөры[...]гөө оронуудта хэһэн юм. Дайн [...]эхилһээр тусхай сагай үнгэрө[...] байхада, Советскэ Зэбсэгтэ Хү[...]нүүдтэй хамта Польша, Албан[...] Югослави, Чехословаки, Болгар[...] Румыни болон Венгриин хүдэлмэр[...]шэн анги, ажалша таряашад ф[...]шизмда эсэргүүсэн тэмсэжэ эхил[...] бэлэй. Тэдэнэр өөһэдынгөө Комм[...]нистическэ партиин хүтэлбэри до[...] тэмсэжэ, гитлеровскэ алуурша[...]үй бута сохихо хэрэгтэ ехэ хуби[...] оруулһан юм. Фашизмын бута с[...]хигдоһоной эсэстэ, Европын хэд[...] оронуудта арадай-демократичес[...] революциин болоһоной ашаар тэнд[...]хи хэдэн арадууд орон дотороо ар[...]дай-демократическа байгуулал[...] тогтоогоо һэн. Теэд энэмнай голос[...]вани бэшэ гээшэ аал, нүхэд? Ииг[...]жэ Европын оронуудай арадууд[...] дунда асуулта үнгэргэгдөө бэшэ г[...]шэ аал? Тэндэхи арадууд марксиз[...] ленинизмын туг доро шууд жагс[...]жа, ажахыгаа амжалтатайгаар хү[...]жөөжэ, арад зоной гүрэн түрэ бэх[...]жүүлнэ, общественно социалистич[...]скэ ёһоор эмхидхэнэ. **(Үни удаа[н] альга ташалга).**

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд тухай

1958 оной январиин 22-то Белорусска ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл)

[illegible] зоной дунда үшөө ямар [illegible]та» хэхэ гэжэ ноёд империа-[illegible]р бодоно гээшэб? Дээрэ хэ-[illegible]һэн ёһоор, арад зон өөрынгөө [illegible] бодолые үнэншэмэ элеэр ха-[illegible]а гээшэ бэшэ аал? Империа-[illegible]ууд социалистическэ оронуу-[illegible]радуудта капиталис гурим аба-[illegible] хүсөөр баадхаха хүсэлэнтэй [illegible] болоо.

[illegible] иимэ «асуултын» ямар бай-[illegible]эдэнэр манай орондо добтол-[illegible] үзөө һэн бшуу. 1919 оншие [illegible]ты. Тинхэдэ Колчак Сибирие [illegible]ень шахуу эзэлээд, Москвада [illegible]жо ябаа һэн. Юденич револю-[illegible]о Петроградта занажа бай-[illegible] Деникинэй сагаан арми Орел [illegible]е эзэлээд, Тулада дүтэлжэ, [illegible]ва тээшэ дугташажа байгаа [illegible] Тэрэ үедэ Совет гүрэнэймнай [illegible]оол багахан газарынь дайсан-[illegible]элэгдээгүй байһан юм. Хүдэл-[illegible]шэн анги болон ажалша таряа-[illegible]й тэмсэлые толгойлһон манай [illegible]ин хүсэл оролдолгын ашаар [illegible]дүүдэй Республика булимта-[illegible]адта, дотоодын хархис этэгээ-[illegible]ялтэ хатуу харюу үгөө һэн. Совет [illegible] үльгэр түүхын баатар мэтэ [illegible] ехэ мүр сээжэеэ тэниилгэн [illegible]жо, хархис хүсэнүүдые үнэһэн [illegible]рог болотор бута сохёод, түрэл [illegible] дайдаһаа булимтарагшадай [illegible]ые орогүй намнаһан байна.

[illegible]хы арад зомнай дайсадтай тэм-[illegible]бэлэй. Манай партиин, манай [illegible]дай агууехэ вождь В. И. Ленин [illegible]иемнай, арад зоноо һонор то-[illegible]ургаалаар зэбсэгжүүлжэ, эрхэ [illegible]гэйнгөө түлөө тэмсэхэ, капита-[illegible] помещиггүйгөөр шэнэ ажабай-[illegible] байгуулхын түлөө тэмсэхэ зам [illegible]а үгөө бэлэй. Хүдэлмэришэн [illegible], бүхы арад зомнай Ленинэй [illegible]алые дэмжэжэ, Ленинэй хүсэл [illegible]элгые дэмжэжэ, марксизм-ле-[illegible]змын замаар манай Коммуни-[illegible]ескэ партиин хойноһоо дабшаа [illegible] Тиигэжэ эрхэ сүлөөгэйнгөө тү-[illegible] тэмсэжэ байха үедөө ямар за-[illegible] саашадаа дабшаха тухай, [illegible] гүрэн түрэтэй байха тухай [illegible]далые арадмай шиидхэһэн юм.

[illegible]ветскэ Союзай болон арадай [illegible]кратиин оронуудай ажалшад [illegible]дынгөө хуби заяае бүрин эрхэ-[illegible]р өөһэдөө шиидхэдэг шэнэ [illegible]йдалые байгуулагшад, эгээл [illegible]кратическа обществые зохёон [illegible]улагшад болонхой. Тэдэнэр [illegible]алан тайбан байдалда ажаһуу-[illegible] өөһэдынгөө гүрэнэй конститу-[illegible] ёһоор засаг түрынгөө органуу-[illegible] хэндэшье хашуулан хабшуулан-[illegible]гөөр һунгана. Арадайнгаа эрхим [illegible] хүбүүд, басагадые гүрэнэй за-[illegible]ай органуудта һунгахадаа, ажал-[illegible] тэдээндээ гүнзэгы ехээр этигэ-[illegible] коммунис байгуулалтын хэрэг-[illegible]һэн сэхээр алба хээрэйгты гэжэ [illegible]идаг.

[illegible]иигээд Совет засагай тогтоһон-[illegible] хойшо 40 жэлэй туршада туй-[illegible]ан илалтануудайнгаа аша үрые [illegible]өө манай арадай амсажа байха-[illegible]ь, ноёд империалистнар тэдэниие [illegible] эгээл зүб, туршагдан шэлэгдэ-[illegible] замһаань хадууруулха һанаа-[illegible]. Тэд, господанар, саг хубилаа, [illegible]нуудшье ондоо болонхой. (Нэрь-[illegible] альга ташалга).

[illegible]үрэн доторoo ямар байгуулалта [illegible]тоохоб гэһэн асуудал орон бүхэ-[illegible]й арадай дотоодын хэрэг мүн. Энэ [illegible]аа «хүйтэн дайе» болюулха гү, [illegible] буу зэбсэг түргэнөөр бүтээхэеэ [illegible]ихо тухай асуудалһаа тад ондоо [illegible]уудал байһаниинь ойлгосотой. [illegible]рбээ арадай демократиин оро-[illegible]дтахи социалистическэ байгуу-[illegible]та тухай асуудалые зүбшэн хэл-[illegible]гэдэ баруун гүрэнүүдэй зарим [illegible]тэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай [illegible]биха хүсэлэнтэй һаань, социалис [illegible]онуудай түлөөлэгшэд урдаһаань [illegible]гэжэ хэлэхэ эрхэтэй бшуу: капи-[illegible]лис оронуудта империалистнууд [illegible]шөө удаан эзэрхэхэ юм гү, тэдэнэй [illegible]илжа, ажалшадта засагаа үгөө [illegible]аань дээрэ болоо бэшэ гү гэһэн [illegible]суудалые зүбшэн хэлсэхэдэ яахаб? (Альга ташалга).

Европын арадай демократиин оро-[illegible]уудтахи социалистическэ байгуу-[illegible]алта тухай, Советскэ Союз тухай [illegible]суудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ таби-[illegible]жа болохо юм гэжэ таанад, г-н Эй-[illegible]зенхауэр ба г-н Даллес, тоолоһон [illegible]ад, энэ талаар бусад оронуудай [illegible]адли тэгшэ эрхэтэй байхыень хара-[illegible]жа, капиталис оронууд тушаа мүн [illegible] тиимэ асуудал табихыень [illegible]ахадаа зүбшөөхэ дурагүйбта? Тэд бидэнэр ямар нэгэн оро-[illegible]ной социальна байгуулалта ту-[illegible]хай асуудалые уласхоорондын [illegible]улзалганай үедэ зүбшэн хэл-[illegible]сэлгэдэ табидаг заншалгүй, та-[illegible]бихаяа һананашьегүйбди. Юундэб [illegible]гэхэдэ, энэ асуудалые арад бүхэн [illegible]өөрынгөө дураар, өөрынгөө һанаа-[illegible]аар шиидхэхэ ёһотой бшуу. Бусад [illegible]гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ ямар [illegible]нэгэн гүрэн оролсохо ёһогүй гэжэ [illegible]бидэнэр тоолодогбди.

Тиимэһээ бидэнэр баруун гүрэнүү-[illegible]дэй түлөөлэгшэдтэ иигэжэ хэлэнхэй-[illegible]бди: эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон [illegible]байха политика ябуулаял, бэе бэ-[illegible]еынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ бү [illegible]оролсоёл. Ямар нэгэн гүрэнэй зугһөө бусад ондоо гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсоходо, заабол арсалдаа тоосолдоон гаража, сэрэг дайн болодог гэжэ түүхын дүй дүршэл харуулна. Мүн капитализмын дарлалтаһаа сүлөөрһэн арадуудта өөһэдынгөө гуримые баадхан абхуулха гэһэн империалистнуудай һэдэлгэнь империалистнуудта эшэгүүритэ муухайгаар хододоо буруу һүрэдэг байгаа гэжэ түүхын дүй дүршэл мүн лэ харуулна. (Альга ташалга).

Энэ асуудалаар манай баримталдаг һанамжа эгээл иимэ байна.

Мүнөө Германи тухай асуудалда тогтожо хэлэе. Гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад уулзажа, зүблөө хэхэ ёһотой гэһэн хөөрэлдөөнэй гарахада, баруун зарим гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд Германи тухай асуудал гэдэгые гол болгон табиха шухала гэжэ тоолодог, тиигээд уласхоорондын зүблөөн дээрэ эгээл энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой гэһэн эрилтэ табидаг байха юм. Теэд мүнөө үеын эрхэ байдалда Германи тухай асуудал ямар удхатайб? Энэ хадаа Германиин газар дээрэ байһан, элдэб ниитын системэтэй, бэеэ даанхай хоёр гүрэнэй хоорондын харилсаан тухай асуудал ха юм. Германиин үндэһэ яһатаниие нэгэдүүлжэ, Германиие нэгэн ниитэ, эб найрамдалда дуратай, демократическа гүрэн болгохо зорилгоор эдэ хоёр гүрэниие ямар нэгэн аргаар үгыень ойлголсуулха, харилсаатай болгохо, нэгэдүүлхэ гэһэн асуудал гээшэ.

Советскэ Союз энэ асуудалаар баримталдаг һанамжаяа нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байгаа. Тиихэдээ Германи тухай асуудалые гансал Германиин арад өөрөө шиидхэжэ шадаха гэжэ мэдүүлдэг. Германиие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ али болохо туһаламжа үзүүлхэ гэжэ Советскэ Союз өөрынгөө талаһаа оролдохо юм. Ямар ёһоор Германиин хоёр гүрэн нэгэдүүлэгдэхэ ёһотойб? Энэ асуудалые немецүүд өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой гэжэ һананаб. Баруун Германиин ажахы социалистическэ ёһоор хубилган шэнэдхэгдэхэ ёһотой гээ һаа, г-н Аденауэр дурагүй байха бээзэ. Мүн тэрэшэлэн Германиин Демократическа Республикын ажалшад социализм байгуулха хэрэгтээ туйлаһан амжалтануудаа усадхаха дурагүй байха, капитализмые дахин һэргээхые зүбшөөхэгүй бээзэ гэжэ һанагдана. Тиимэһээ ондо ондоо социальна байгуулалтатай хоёр гүрэн, Германиин социалистическэ Демократическа Республика Германиин капиталистическэ Федеративна Республика хоёр Германида бии болонхой гэһэн түүхэтэ баримтые мэдэрхэ шухала. ГДР-эй правительство ехэ ухаатай иимэ дурадхал оруулһан байгаа: ороноо эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ хэрэгые хүнгэдхэхын тулада түрүүшын үедэ Германска конфедераци байгуулха. Энэнь хадаа гадаадын болон дотоодын түсхай зарим асуудалнуудаар нэгэн ниитэ политика ябуулха гэжэ хэлсэһэн бэеэ даанхай хоёр ороной договорно нэгэдэл мүн байха байгаа.

Гэбэшье, Германи тушаа асуудалаар Советскэ правительствын энээнһээ урагша хэһэн бүхы мэдүүлгэнүүдые, мүн Германида бэеэ даанхай хоёр гүрэнэй бии болоһон ушарые тоонгүйгөөр, г-н Эйзенхауэр бэшэг соогоо баһа дахин иимэ эрилтэ табиба: «урда хэлсэһэнэйнгээ ёһоор, Германида сүлөөтэ һунгалта хэжэ, Германиие түргэнөөр нэгэдүүлхэ ёһотой болобобди».

Теэд тэдэнэр иигэжэ хэзээ хэнтэй хэлсэһэн юм! Баруун оронуудай буржуазна хэблэл, тэрэ тоодо Америкын газетэ, журналнууд иимэ хэлсээнэй хэгдээгүй тухай ехээр бэшэнэ. Жэшээлбэл, Америкын түүхэшэ Ф. Шуман иигэжэ бэшэнэ:

«Германи тушаа Советскэ Союзай ябуулдаг политикые редакционно статьянуудта, хуулита газарһаа хэглэһэн мэдүүлгэнүүдтэ хазагайруулхада, энэ асуудалые орёо болгохоһоо бэшэ, ямар үрэ гараха юм, би ойлгоногүйб. 1955 ондо Женевэдэ Россин хүтэлбэрилэгшэд Германиие нэгэдүүлхэ гэжэ үгэеэ үгэһэн аад, энэ уялгаяа дүүргэхэһээ хожомынь арсаа гэжэ юундэ ходо дабтаха ёһотой юм? Хэрбээ Германида сүлөөтэ һунгалта хэжэ, тэрэниие нэгэдүүлхэ гээ һаа, Германиин арадай национальна аша туһые, Европодохи аюулгүй байдалые хараадаа абаха шухала гэжэ Женевэдэ болоһон хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ хэлсэгдэһэн байгаа бшуу.

Үнгэрэгшэ дэлхэйн хоёр дайе Германиин эзэрхэг түримхэйшүүл үүдхэһэн байгаа. Энэ дайнда хабаадаһан бусад гүрэнүүдтэ орходоо эгээл ехэ хохидолдо ороһон ороние хүтэлбэрилдэг Москвагай ажал-ябуулагшад Женевэдэшье, Женевэдэ ерэхэһээ бүри урдашье, мүн Женевэдэ байгаад ошоһонойнгоо һүүлээршье хэһэн олон зуун политическэ мэдүүлгэ болон дипломатическа нотонууд соогоо иигэжэ хэлэһэн байгаа: Германиин сэрэг дайнда бэлэдхэхээ болижо, бусадай хэрэгүүдтэ оролсонгүй байхадань лэ «Европодо аюулгүй байдал тогтохо юм».

Бидэнэр энэ һанамжые зүйтэй дээрэ тоолохошье, буруушаахашье эрхэтэйбди. Гэбэшье, тэдэнэр «үгэһэн үгэеэ дүүргэнэгүй» гэжэ гэмнэхэдэ ямаршье туһа гарахагүй гэжэ би һананаб».

Арадай демократиин оронууд тухайшье, мүн Германи тухай асуудалыешье Эйзенхауэр, Даллес, Аденауэр гурбан ноёдой һанаһаар зүбшэн хэлсэхэ гэжэ бидэнэр тэдээнтэй уулзахагүйбди гэжэ мэдүүлһэн, мэдүүлһээршье байнабди. Дурсагдаһан эдэ асуудалнуудаар манай баримталдаг һанамжа эли.

Сэрэгэй зорилгоор бүтээгдэһэн һомонуудые туршахын тулада замбуулинай (планетэнүүдэй хоорондохи) дайдые хэрэглэхэ ябадалые, хорихо, мүн замбуулинай дайдада хэрэглэгдэхээр хараалагдаһан буу зэбсэгые бүтээхэеэ болихо гэһэн эрилтэ «мүнөө дэлхэйн бүхы арадуудай үмэнэ табигдаад байгаа эгээл шухала асуудал мүн» гэжэ г-н Эйзенхауэр бэшэг соогоо хэлэнэ.

Эгээл иимэ асуудал тэдэниие һонирхуулдаг байба ха юм! Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые хорие гэжэ бидэнэр тэдээндэ хэлэнэбди. Иимэ буу зэбсэг США-да, Англида, Советскэ Союзда бүтээгдэнэ. Мүн һаяар Франци тэрээниие бүтээдэг болохонь гэлсэнэ. Энэ буу зэбсэгэй туршалгые хорихо тухай хэлсээн али алишье талада тэгшэ эрхэтэйгээр хэгдэхэ ёһотой байгаа. Тиигээд энэ хэлсээнэй дүүргэлтын хойноһоо хинан шалгажа байханъ тиимэ бэрхэтэй байхагүй һэн, юундэб гэхэдэ, мүнөө үедэ техникын айхабтар ехээр хүгжөөгдөөд байхада, атомна, водородно бомбонуудай тэһэрэлгые нюухын аргагүй.

Гэбэшье, хиналта тогтооё гэжэ бидэндэ хэлэнэ. Бидэнэр һайн хиналта тогтоохоор бэлэн байһанаа мэдүүлһэн байгаабди. Теэд баруун гүрэнүүд атомна, водородно буу зэбсэг хорихо тухай асуудалые шиидхүүлхэгүйн тулада мүнөө тад ондоо асуудал—замбуулинай (планетэнүүдэй хоорондохи) дайдые хэрэглэхэ ябадалые хорихо тухай асуудал табяад байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, тэдэнэр түби хоорондын баллистическэ ракетэнүүдые хорюулха һанаатай. Теэд, гансал Советскэ Союзда иимэ ракетэ бии бшуу, харин баруун гүрэнүүдтэ тиимэ буу зэбсэг байхагүй. Энээн дээрэһээ бодоходо, США-гэй правительство буу зэбсэг хуряаха тушаа юрэнхы асуудалһаа ори ганса асуудал—түби хоорондын ракетэ тухай асуудал таһалан абажа амяарнь шиидхэхэ һанаатай. Тиихэдээ үй түмэн хүнүүдые хюдаха буу зэбсэг хорихо талаар ямаршье бодото алхам тэдэнэр хэхэ хүсэлэнгүй. США-гэй энэ дурадхалай зорилгонь ямар бэ гэхэдэ, тэдэнэр США-гэй газар дайдада аюултай буу зэбсэгые хорюулаад, бэшэ бусад бүхы түхэлэй буу зэбсэгые гартаа байлгаха, тэдэнэйнгээ хүсөөр бүхы дэлхэйе айлган һүрдүүлжэ байха хүсэлэнтэй. Тиимэ болохолоороо, тэдэнэр өөһэдтөө үгы буу зэбсэгые хорижорхёод, өөһэдөө саашадаа буу зэбсэг бүтээжэл байха зорилготой. Теэд, господанар танай һанаашаар болохогүй.

Замбуулинай дайдые хэрэглэхэ ябадалые хинаха тухай асуудалай шухала удхашанартай байһыень арсажа болохогүй гээшэ. Гэбэшье, энэ асуудал буу зэбсэг хуряаха тушаа нэгэн ниитэ асуудалай, тэрэ тоодо атомна, водородно буу зэбсэг хорихо тухай асуудалай хубинь гэжэ харагдаха ёһотой бшуу. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар хэлсээ хэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри оруулхын тулада Советскэ Союз түби хоорондын баллистическэ ракетэ тухай асуудалые хэлсэхэеэ зүбшөөхэ байна. Теэд, атомна, водородно буу зэбсэгые хорихобди, тэрэнэй туршалгые болюулхабди гэжэ баруун гүрэнүүдэй үгэеэ үгөөл һаань, Советскэ Союзые, бусад социалистическэ оронуудые хүреэлжэ бариһан сэрэгэй базануудаа США-гэй үгы болгохо байгаал һаань, бидэнэр түби хоорондын баллистическэ ракетэ тухай асуудал тэдээнтэй зүбшэн хэлсэхэбди.

США-гэй империалис зонхилогшод сэрэгэйнгээ базануудые саашадаашье байлгаха, тиигээд манай хүршэ оронуудай газар дээрэһээ ракетэнүүдые табиха талмай бэлэдхэжэ, үдэр бүри бидэндэ занажа байхые, Советскэ Союзай городуудые үнэһэн тоборог болгохобди гэжэ мэдүүлжэ байхые хүсэнэ. Бидэнэр базануудые байгуулжа США-е зананагүйбди (манай сэрэгэй база нэгэшье ондоо орондо үгы юм), харин баруун гүрэнүүд лэ иимэ базануудые айхабтар олоор байгуулна. Теэд бидэнэр тэдээндэ хэлэнэбди: хэрбээ Америкын сэрэгэй базануудай Советскэ Союзай хилэдэ дүтэ байгуулагданхай һаань, харин Советскэ Союзшье эдэ базануудһаа холо бэшэ байна ха юм. Ушар иимэ тула булимтарагшадай сэрэгэй дай эхилээ һаань, Советскэ Союз бүхы базануудые үгы хэхэһээ гадна, мүн бүри аяар холо байһан юумэнүүдые үгы болошотор буудаха туршагдамал, эрхим һайн шанартай буу зэбсэгтэй юм.

Тиимэһээ бэе бэеэ айлгажа бү байял, харин ёһотой һайнаар бэдомжолжо үзөөд, «хүйтэн дайнай» байдалые болюулха, буу зэбсэг түргэнөөр бүтээхэеэ болихо, гүрэнүүдэй эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байхада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэдэ таатай зохид эрхэ байдал олгохо тухай хэлсээ үгэеэ ойлголсон хээл. (Үни удаан альга ташалга).

Һүзэггүй, бурханда этигэдэггүй хүнүүдэй Советскэ правительствода ородог дээрэһээнь, мүн шажан мүргэлэй үзэлые баруун гүрэнэй правительствонуудай хүтэлбэри болгодог дээрэһээ Советскэ правительствотай хэлсэжэ үгэеэ ойлголсохонь ехэ бэрхэтэй хэрэг гэжэ г-н Эйзенхауэр хэлэһэн байгаа. Энээн тухайнь хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

«Ерээдүй сагта бурханда шүтэдэггүй гүрэнэйхид бэшэ, харин бурханһаа айдаг, эб найрамдалда дуратай бүхы дэлхэйн хүнүүд ажаһууха юм», гэжэ господин Эйзенхауэр хэлэдэг.

Хэбэрынь, г-н президент дэлхэйн олониитын үмэнэ манай нэрэ хүндые энээгээрээ бууруулха һанаатай ха, бурханда шүтэдэггүй дээрэһээнь советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй үгэеэ ойлголсохын аргагүй гэжэ тэрэ илангаяа онсолон тэмдэглэхэ һанаатай. Бурхан шажанда шүтэдэггүй правительство муу юумэ хэдэг, харин бурханда шүтэдэг правительство һайн һайхан юумэ хэдэг гэжэ тэрэ хэлэхэ һанаатай.

Теэд, энэ хэлэһэн үгэнүүдэйнгээ тон буруу байһан тухай г-н Эйзенхауэр өөрөөшье һайн мэдэнэ бшуу. Нэгэ хэды иимэ баримтануудта анхаралыетнай хандуулха хүсэлтэйб.

Бурханда шүтэдэгбди, тиимэһээ шажан мүргэлэй гол ёһонуудые баримталдагбди гэжэ хэлэдэг хүнүүд Египедтэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй дай эхилээ. Бурхангүйшүүл бэшэ, Советскэ правительство бэшэ, харин Англиин премьер-министр г-н Иден, Франциин премьер-министр Ги Молле гэгшэд хэрээһэнэй урда шүтэн мүргэһэнэйнгөө һүүлээр Каирые бомбодохо, амгалан һуудалтай хүнүүдые, эхэнэр, үбгэд хүгшэд, үхибүүдые алаха гэһэн захиралта Англи, Франциин сэрэгтэ үгэһэн байна.

Гэхэтэй хамта, шажан мүргэлдэ этигэдэггүй Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэд эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй хамта энэ дайе болюулхын тулада айхабтар ехэ хүсэ гаргаһан байгаа. Энэ хэрэгтэ Советскэ Союзай оруулһан хубитань угаа ехэ гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиимэ болохолоороо, бурханда шүтэдэгбди гэжэ тоолодог хүнүүд бурханай зарлиг дүүргэбэбди гэжэ мэдүүлээд дай эхилээ, харин бурхангүйшүүлһээ бүридэдэг Советскэ правительство энэ дайе болюулхын тулада хүсэ оролдолго ехээр гаргаа. Тиимэһээ хэнэймнай үзэл бодол хүсэтэйб, хэмнай хүн зондо энэрхы сэдьхэлээр ханданаб?— гэжэ асуухаар.

Саашань хэлэхэдэ иимэ. Бурханда саг үргэлжэ зальбаржа байдаг зарим правительствын хүтэлбэрилэгшэд Сиридэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй дай эхилхыень Турциие ехээр тухираа. Энэ нютагта шуһата муухай шэнэ дайн дахин эхилхээ байба. Эндэ болохоёо байһан дайе зайсуулхын тулада Советскэ Союз шадал соогоо бүхы юумэ хээ. Энэнь Советскэ Союзай, Советскэ правительствын ехэ габьяа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Ямар шажан мүргэлдэ шүтэдэг бэ, ямар үндэһэ яһатанда хабаадаһаб гэжэ илгангүйгөөр, совет арад эб найрамдалые бэхижүүлхэл гэжэ байха шадалаараа оролдоно.

Үгышье һаа, ондоо иимэ асуудал абажа үзэе: бурханда шүтэдэгбди гэжэ мэдүүлдэг хүнүүдэй толгойлдог правительствонууд мүнөө шуһата муухай дай Алжирта хэжэ байна. Бурханда «шүтэдэг» хүнүүдһээ бүридэдэг эдэ правительствонуудай сэрэгшэдэй дунда санаартаншье бии юм. Хүнүүдые алагты гэжэ тэдэнэр сэрэгшэдээ адислана. Тиигээд Алжирай амгалан арабуудые алаһан буу зэбсэгэйнгээ илалтын магтаалай мүргэл тэдэнэр хэнэ.

Господанар, эгээл иимээр таанад бурханда шүтэдэг байнат!

Бусад правительствонууд мүн лэ бурханда шүтэдэгбди, бурханай зарлигаар лэ ажал-ябуулгаяа эрхилнэбди гэжэ мэдүүлбэшье, хүн зониие иигэжэ хюдаха ябадалые болюулхын тулада бодото дээрээ юушье хэнэгүй. Тиигэжэ «бурханда шүтэдэг» зарим правительствонууд хэрээһээр, бурханда шүтэдэгээрөө бэеэ далдалан, хүн зониие алана. Энэнь үнэн зүб хэрэг гээшэ аал? Англиин самолёдууд багахан Йемен гүрэнэй тосхонуудые бомбодоно, үбгэд хүгшэдые, үхибүүдые алана. Теэд энэнь шажан мүргэлэй үзэлые хазагайруулһан ябадал гэжэ тоологдодоггүй. Юундэб гэхэдэ, хара шарайтай хүнүүд бомбоһоо үхэнэ ха юм.

Гватемалын правительстводань, мүн президентдэнь США дурагүй байһан юм. Тиимэһээ энэ правительствые һэлгүүлхын, президентыень намнахын тулада юу хэһэн тухайгаа, мүн бүлэг монополистнуудай олзо ехээр олохын тулада тэрэ гүрэндэ эзэрхэг түримхэй добтолго эмхидхэһэн тухайгаа г-н президент һанана ха гү. Бурхан шажанда хүн зониие улам ехээр шүтүүлдэг болгохо зорилготойбди гэжэ мэдүүлээд, тэдэнэр эдэ бүгэдые үйлэдөө юм.

Г-н президент, нэгэ иимэ баримтые танда һануулая. Бурханда шүтэдэггүй Советскэ Союзай правительство атомна, водородно буу зэбсэгые хорихо гэжэ нэтэрүү шангаар дурадхана, харин үгэеэ эхилхэдээшье, дүүргэхэдээшье бурханда зальбардаг гүрэнэй ажал-ябуулагшад хүн зониие хюдаха энэ буу зэбсэгые саашадаа байлгаха хүсэлэнтэй. Тиимэһээ тэдэнэр элдэб мэхэ гохо гаргажа, атомна, водородно буу зэбсэгые хорихо тухай хэлсээ хэхэ гэхэдэ һаад тойбо татана. Хэрбээ бурхан үнэхөөрөө бии гээшэ һаа, тэрэнэй нэрэһээ муу муухай хэрэгүүдые үйлдэжэ байһан эдэ ажал-ябуулагшадые буруушааха үгы һаал?

Хэнэй захиралтаар Хиросима Нагасаки хоёр дээрэ түрүүшын атомна бомбонууд хаягдажа, олон түмэн хүнүүд, тэрэ тоодо ямаршье гэм хэээгүй эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд, үхибүүд алуулаа һэм? Энэ захиралта үгэһэн хүн США-гэй президентын тушаал эзэлжэ байһан юм гэжэ мэдээжэ. Г-н Трумэн бурханда шүтэдэг хүнби гэжэ тоолодог. Тиигээд үгэ хэлэхэ бүреэ бурхандаа шүтэгты гэжэ уряалдаг, эб найрамдал тухай, хүндэ энэрхы сэдьхэлээр хандаха тухай, ахадүүгэй барисаан тухай олон табые хододоо шашадаг байһан юм. Теэд, Та, г-н президент, г-н Трумэнэй үйлдэжэ байһан иимэ зэрлиг муухай хэрэгые хэзээшье буруушаахагүйт.

Советскэ правительство абаһан уялгаяа хододоо дүүргэдэг һэн, мүнөөшье дүүргэнэ гэжэ, г-н президент Ташье, мүн манай гүрэниие үзэн ядадаггүй бусад хүнүүдшье һайн мэдэнэ. Зарим ажал-ябуулагшад бурханда этигэдэг тухайгаа мэдүүлхэ зуураа зэрлиг муухай үйлэ хэрэг нэгэнтэ бэшэ эрхилдэг гэжэ Та мүн лэ мэдэнэ ёһотойт. Вьетнамда сүлөөтэ һунгалта хэхэ тушаа үгэһэн уялгаяа зарим правительствонуудай дүүргээгүй тухайнь һанагты. Энэ мэтын жэшээнүүд айхабтар олон лэ! Тиимэһээ, г-н Эйзенхауэр, шажан мүргэл тухай, хүнүүдэй шүтэдэг шүтэдэггүйдэнь бү хүрэе.

Бидэнэр хүн бүхэнэй, арад бүхэнэй ямаршье шажанда шүтөө һаань хорихогүй, тэдэнэй шажан мүргэлэй үзэлые хүндэлхэ ёһотой гэжэ тоолодогбди. Гэхэтэй хамта, бурхан шажангые дурдан, хүнүүдые алаха, бусад арадуудта хоро хүргэхын тулада бурханда шүтэлгые хэрэглэхэ ябадалтай эрид тэмсэдэгбди. Тиимэһээ эдэ асуудалнуудаар тоосолдоогүй һаамнай дээрэ.

Нүхэд! Советскэ правительствын оруулһан дурадхалнуудта Англиин премьер-министр г-н Макмиллан, Франциин премьер-министр г-н Гайяр, Германиин Федеративна Республикын канцлер г-н Аденауэр болон хэдэн бусад гүрэнэй правительствын Толгойлогшонорой үгэһэн харюунууд абтаад байна.

Советскэ Союзай болон баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондоо уулзажа байхадань, энэнь ехэ туһатай гэһэн Советскэ правительствын баримталдаг һанамжые г-н Макмиллан зүйтэй гэжэ тоолоо. Тэрэ иигэжэ бэшэнэ:

«Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулгашадай Баруун гүрэнүүдэй ажалябуулагшадтай нюураараа уулзаа һаань, энэнь үгэеэ ойлголсохо хэрэгтэмнай ехэ туһа хүргэхэ байгаа гэжэ һанадаг тухайгаа Та мэдүүлбэт. Үгэеэ ойлголсохо гэжэ бүгэдөөрөө бидэнэй хүсэжэ байһан тулада иимэ уулзалганууд яһала туһатай байха байна гэжэ бишье һананаб».

Гүрэнүүдэй дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө зарлаха тухай Советскэ правительствын дурадхалые Англиин правительство мүнөө шэнжэлэн үзэжэ байна, тиигээд хожом харюу үгэхэ гэжэ Англиин премьер-министр мэдүүлээ.

Уласхоорондын хойшолуулагдашагүй эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэхын тулада гүрэнүүдэй дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн нэн түрүүн зарлагдаха ёһотой гэһэн тобшолол Англиин правительство саашадаа хэхэ бээзэ гэжэ бидэнэр найданабди.

НАТО-до ородог оронуудай болон Варшавска договорто хабаатай оронуудай хоорондо хэлсээ баталха тухай дурадхал г-н Макмиллан оруулаа гэжэ мэдээжэ.

Бэе бэедээ добтололсохогүй тухай хэлсээ эдэ дурсагдаһан оронуудай хоорондо баталха гэһэн г-н Макмилланай мэдүүлгые Советскэ правительство яһала зүйтэй гэжэ тоолоно.

Теэд, хожомынь хашуулхадаа гү, али яахадааб даа, г-н Макмиллан оруулһан энэ дурадхалаа нэгэ багахан хубилгаа. Энэнь шаналмаар. Энээнтэй дашарамдуулан, бэе бэедээ добтололсохогүй тухай хэлсээ хэхэ гэһэн бодолһоо зарим зонхилогшод айна гээшэ гү гэһэн асуудал гарана. Иимэ хэлсээн хэгдэхэ ёһотой гэжэ Советскэ Союз эрид шууд мэдүүлдэг, мүн энэ бодолые эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд, зарим гүрэнэй правительствонууд улам ехээр дэмжэжэ байна бэшэ аал?

Хойто-атлантическа Союзай бии байһан ушарые, мүн баруун гүрэнүүдэй мүнөө ябуулжа байгаа гадаадын политикые г-н Макмиллан үмөөрэн хамгаална. Тиихэдэ буу зэбсэг хуряаха тушаа хэлсээнэй мухардаһандань Советскэ Союз гэмтэй, тиимэһээ харюусаха ёһотой гэхэ һанаатай. Буу зэбсэг хуряаха тушаа, тусхайлбал, ядерна туршалгануудые болюулха, ядерна буу зэбсэгые хорихо, тиигэжэ буу зэбсэг хуряаха талаар түрүүшын алхам хэхэ тушаа Советскэ Союзай зохёоһон түсэб тухай г-н Макмиллан юушье хэлээгүй. Тиихэтээ хамта, буу зэбсэг хуряаха тушаа баруун гүрэнүүдэй зохёоһон түсэбэй ёһоор лэ хэлсээн хэгдэхэ ёһотой гэжэ урданайхяараал г-н Макмиллан хэлэһээр. Теэд, энэ түсэбыень зүбшөөхэгүй байһан тухайгаа бидэнэр мэдүүлээ бэлэйбди. Атомна, водородно буу зэбсэгһээ сүлөө газар Европодо байгуулха тухай дурадхалые г-н Макмиллан бодото дээрээ дэмжэнэгүй.

Декабриин 10-да Советскэ правительствын эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэһэн хэдэн асуудалнуудта г-н Макмиллан бэшэг соогоо харюусаагүй. Тусхайлбал, Дүтын, Дунда Зүүн зүг тушаа, Германида байһан гадаадын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоое хороохо тушаа, дай сэрэг хэхэ гэһэн идхалга хэблэлдэ, мүн радиогоор номнолгые болюулха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнууд тушаа юуншье хэлэгдэнэгүй. Теэд, энэ идхалга номнолгын хэгдэжэ байхадань, арад зон бэе бэедээ этигэхээ болижо, бэе бэедээ муу һанаатайгаар хандадаг болоно бшуу.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха тушаа Советскэ правительствын тодорхой дурадхалнуудые оройдоошье дэмжэхэгүй байһан тухайгаа Франциин премьер-министр г-н Гайяр харюу соогоо мэдүүлээ. Ядерна буу зэбсэгые хэрэглэхэһээ арсаа һаамнай, энэ хэмжээн дайнай аюулые бага болгохо бэшэ, харин тэрээниие улам һүжэрөөхэ байна, тиимэһээнь энээн тушаа Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые дэмжэбэгүйб гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Зарим гүрэнүүдэй ядерна буу зэбсэгтэй байхадань, энэнь ямаршье эзэрхэг түримхэй добтолгые зогсоохо шадалтай гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Энхэ тайбан байдалда һуухые хүсэдэг дээрэһээ шэнэ дайнай аюулда эсэргүүсэн тэмсэдэг эгээлэй хүнүүд иимэ мэдүүлгэнүүдые зүбшөөхэгүй байгаа ёһотой. Үнэхөөрөөшье, атомна, водородно бомбонуудые тээһэн бомбардировщигуудай үдэр бүхэндэ, час бүхэндэ толгой дээгүүрнь ниидэжэ байхадань, хүнүүд һанаа амар ажаһууж шадаха гээшэ аал? Алуурнын хутага толгой дээрээ далайлгаад саазалуулхаяа байһан хүниие энэ ушар һануулна бэшэ гү. Тиимэ хүн хутагын хэзээшье буужа, тархииень таһа отолхоо байһыень мэдэжэ ядажа, хүлеэжэ хэбтэхэ ёһотой ха юм. Энэмнай жэгшүүритэ муухай байдал. Атомна, водородно буу зэбсэг хорихо тухай асуудалые шиидхэжэ шадаха гүрэнэй ажалябуулагшад, илангаяа агууехэ гүрэнүүдэй ажал-ябуулагшад энэ асуудалые түргөөр шиидхүүлхын түлөө ехээр оролдожо, аймшагтай муухай аюулые хүн түрэлтэнһөө зайсуулха, һанааень амаруулха ёһотой.

Европа тухай асуудалай политическэ талыень тоонгүйгөөр хэгдэһэн дурадхал байһан дээрэһээнь, Европын тэг дунда атомна буу зэбсэггүй газар байгуулбашье, энээнһээ үрэ дүн гарахагүйдөө болохо гэжэ г-н Гайяр мэдүүлнэ.

Мүн НАТО-гэй оронуудай, мүн Варшавска договорой оронуудай хоорондо бэе бэедээ добтолхогүй тухай хэлсээ баталха гэһэн советскэ дурадхал дэмжэгдэбэгүй.

Гэбэшье, бэшэгэйнгээ һүүлдэ г-н Гайяр зүбшөөнгүй байжа болохогүй зүйл хэлээ. Тусхайлбал, үгэеэ хүсэд ойлголсохо, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ гэһэн гол ёһо баримталжа, манай правительствонууд ажалябуулгаяа эрхилхэ ёһотой. «Тодорхой асуудалнуудые зарим тэдышье һаань гуримшуулха хэрэгтэ туһа болохо хэлсээнүүдые хэхэдээ... хэзээшье бэе бэедээ добтолхогүйбди гэжэ хэлсээ хэһэн гүрэнүүд эрид хатуугаар баяр ёһололой оршон байдалда мэдүүлхэ ёһотой» гэжэ г-н Гайяр хэлээ.

«Буу зэбсэг хуряаха талаар бидэнэй хоорондо шиидхэгдээгүй асуудалнуудые, шэнээр хаража үзэхэ арга зам шэнжэлжэ үзэхөөр» бэлэн байһанаа, мүн тэрэшэлэн «Европа тушаа тодорхой асуудалнуудые дахин зүбшэн хэлсэхээр», тэрэ тоодо Советскэ правительствын оруулһан проектнүүдыешье зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байһан тухайгаа Гайяр бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Правительствын толгойлогшонорой зүблөө үнгэргэхые г-н Гайяр юрэнхы дээрэнь зүбшөөбшье, тэрэнэй болохын урда тээ гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө хэхэ хэрэгтэй гэнэ. Тэдэнь бүри дээдэ тушаалтай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзаха болоо һаа, зүблэхэ зүйлыень нягта наринаар тодорхойлхо болоно. Дурадхагдаһан

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд тухай

1958 оной январиин 22-то Белорусска ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл)

асуудалнуудые бодото ёһоорнь зүбшэн хэлсэлгэ гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй үүргэдэ оролсохо ёһогүй гэжэ тэрэ ажаглан хэлэнэ.

Французска правительствын баримталдаг энэ хараа бодол США-гэй правительствын хараа бодолһоо илгаатай. Уласхоорондын асуудалнуудые бодото ёһоорнь хаража үзэхын тула гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө зарлаха ёһотой гэжэ, хэнэйшье мэдэһээр, США-гэй правительство баадхан дурадхана.

Германиин Федеративна Республикын правительствын баримталдаг хараа бодол тушаа тогтонгүй гаража болохогүй. Германиин Федеративна Республикын канцлер г-н Аденауэр январиин 15-да радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Советскэ правительствын эльгээһэн хандалга бэшэг өөһэд хоорондоо үгэеэ ойлголсохо гэһэн ямаршье һэдэлгэгүй, мэхэтэйгээр бэлдэһэн занга гээшэ гэжэ зааба. «Соведүүд дэлхэйн гүрэнүүдые бэе бэедэнь яажашье һаань зүрилдүүлхые оролдоно» гэжэ харуулхын тула ямаршье үндэһэгүй мэдүүлгэ хэбэ. Иигэжэ байгаа хадаа г-н Аденауэр өөрынгөө һэщхэл тааламаар болог лэ даа.

Хэдышье зүблөө зарлаа һаа, тэрээнһээ үрэ гарахагүй, амжалта туйлахын орондо мүнөө үеын байдалые улам бүри түгшүүрилтэй болгохо гэжэ г-н Аденауэр хэлэнэ. Тингэбэ яабашье, зүблөө зарлаха гэһэн дурадхалые тэрэ зүбшөөхэ зуураа, дан олон гүрэнһөө түлөөлэгшэдые ерүүлхэ хэрэггүй, дипломатическа талаар тон нягта бэлэдхэл хэжэ, бэе бэетэеэ ойлголсохо арга боломжын бии үгые тодоруулха зэргэтэй гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Центральна Европодо атомна буу зэбсэг байлгахагүй зоно бии болгохо гэһэн түсэбые г-н Аденауэр буруушаана.

Советскэ правительствын эльгээһэн бэшэгтэ харюу үгэхэдөө, Германиие нэгэдүүлхэ тухай асуудалаар Советскэ правительствын баримталдаг хараа бодолые г-н Аденауэр тон буруугаар харуулна. Дүрбэн гүрэнэй правительствын толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөн дээрэ Германиие нэгэдүүлхэ тухай асуудалаар хэлсээ туйлагдаһан юм гэһэн хэбэртэйгээр тэрэ батална. Иигэжэ хэлэхэ гээшэ тон буруу, бодото баримтануудтай зүрилдэнэ гэжэ би энээнэй урда тээ хэлэһэншье байгааб.

Г-н Аденауэрай толгойлдог правительствын хараа бодолые бүхы дэлхэйн олониитэ, тэрээнһээ байтагай өөрынь Баруун Германиин хүн зон буруушаан шүүмжэлнэ. Г-н Аденауэрай эльгээһэй харюу бэшэг «буу зэбсэг хуряаха тухай, мүн тэрэшэлэн гүрэнөө нэгэдүүлхэ тухай асуудалые урагшалуулха талаар һайтай юумэ хэнэгүй, яахадааб гэхэдэ, нэгэн гэе һаа, өөһэдтэнь хэгдэһэн гэмнэлгые огтолон буруушаана, үгы гэе һаа Москвае гэмнэжэ, бултанда мэдээжэ болоһон үгэнүүдые дабтана, харин буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ бии байһан тодорхой арга боломжые өөдэ абанагүй» гэжэ бундестагта байгаа социал-демократическа партиин фракци мэдүүлбэ. «Европодо атомна буу зэбсэг байлгахагүй зоно бии болгохо гэһэн дурадхалые федеральна правительство огтолон буруушаана» гэжэ бундестагта байгаа сүлөөтэ демократическа партиин фракци мүн тэрэшэлэн шүүмжэлнэ.

Нүхэдүүд! Правительствын толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар хэдэ хэдэн гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай зүблөө үнгэргэхэ саг үнинэй болоо гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Тиимэ зүблөөнэй зарлагдаа һаа, бидэнэр хэдыдэшье һаань хабаадалсахаар бэлэн байнабди.

Зайлуулашагүй шухала болоһон, мүн тэрэшэлэн мүнөөдэр шиидхэгдэжэ боломоор уласхоорондын тодорхой асуудалнууд энэ үедэ бии гээшэ гү? Энэ асуудалда тон гансал харюу байха ёһотой: бии даа, нэгэшье бэшэ, олохон асуудалнууд бии.

Хамаг юумые һандаргажа, үгы болгожо шадаха айхабтар ехэ хүсэтэй буу зэбсэгэй улам хэтэрхы ехээр түхеэрэгдэжэ, сэрэг дайнай һүжэржэ болохо энэ аюултай үедэ арад зонойнгоо хуби заяанай хойноһоо халташье һанаагаа зободог гүрэнэй ажал-ябуулагшад миил хайша хэрэгээр хараад һуужа шадаха аал?

«Хүйтэн дайнай» үргэлжэлжэ байһан ушар энэ аюулые улам дүтэ, бүришье һаа даамай ехэ болгоно. Иимэ байдалтай эбсэжэ болохо аал?

Түрүүшын ээлжээндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой асуудалнууд тушаа өөрынгөө хараа бодолые Советскэ правительство бүхы гүрэнүүдтэ тусхайта ёһоор дуулгаһан байгаа. Тэдэ асуудалнуудай нэгэ заримыень нэрлэхэмни.

Атомна, водородно зэбсэг туршан тэһэлхэ ябадалые дары түргэнөөр болюулжа, хүн зоной бэеын элүүртэ үзүүлэгдэдэг хорото нүлөөе үгы болгохо ёһотой. Энэ асуудалаар хэлсээ туйлаха ябадалда юун һаалта хэнэб? Энээниие онсо яаралтайгаар зүбшэн хэлсэхэ саг ерээгүй гү? Үни заяанай ерэнхэй!

«Хүйтэн дайн» гэдэгые болюулха талаар хэлсээ туйлаха саг болоогүй гээшэ гү? «Хүйтэн дайнай» байдал арбаад гаран жэл соо үргэлжэлжэ, арад зоной һанал сэдьхэлые зобоожо байна. Эб найрамдалай дайсад энээниие хэрэглэжэ, арадуудай хоорондо хоро үһөө үүдхэн, яһа хаяна, дайнай аюул һүжэрөөнэ. Атомна дайн тээшэ улам саашан татан абаашажа байгаа буу зэбсэг түхеэрэлгэ «хүйтэн дайн» хоёр бэе бэедээ нягта холбоотой. «Хүйтэн дайн» гээшые оройдонь орхихоор болоо бэшэ гү? Үнинэй болоол!

Дайн сэрэг номнолгые болюулха тухай мүн лэ тиигэжэ хэлэхээр байна. Баруунай нэгэ зарим оронуудта дайн сэрэг номнохо ябадал үдэрһөө үдэртэ үргэлжэлжэ, улам хэтэрхы ехээр дэлгэрэнхэй. Дайн сэрэг хэхые, тэрэ тоодо атомна дай эхилхые бэеэ нюунгүйгөөр уряалдаг сэрэгэйшье хүнүүд, юрыншье хүнүүд США-да бии. Энээниие хэн буруушаажа шадаха гээшэб? Мүнөө үедэ иимэрхүү номнолго хэжэ наадаха гээшэ хэлэшэгүй ехэ аюултай хэрэг мүн, тиимэһээ дары түргэнөөр болюулха ушартай гэжэ мэдэрхээр болоо!

Мүнөө үедэ Германида, мүн тэрэшэлэн Европын бусадшье оронуудта байгаа гадаадын сэрэгүүдые үсөөрүүлхэ талаар хэлсээ туйлаха саг ерээ гэжэ бидэнэр тоолонобди. Гадаадын сэрэгүүдэй тоое үсөөрүүлхэ тухай хэлэхэдээ бидэнэр энэ талаар хэгдэһэн эхин алхам гээшэ гэжэ тоолонобди. Яахадааб гэхэдэ, ошон ошотороо бусад гүрэнүүдэй газар дээрэһээ бүхы гадаадын сэрэгүүд сүм гаргагдаха ёһотой бшуу. Дайн сэрэг болоогүй амгалан сагта энээнһээ ондоогоор хайшан гэлтэйб? Зохихо гүрэнүүд хоорондоо хэлсээ хэжэ, энэ шухала асуудалые шиидхэхэ сагынь мүнөөдэр болоогүй гээшэ аал?

Али бүхы ядерна буу зэбсэг байлгахагүй зоные Центральна Европодо бии болгохо гэхэ зэргын иимэ шухала асуудалые шиидхэхээр болоод байна. Энэ зонодо Германска Демократическа Республика, Польша, Чехословаки, Германиин Федеративна Республика гэхэ мэтэ гүрэнүүд оролсохо ёһотой. Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ гүрэнүүдэй гурбаниинь иимэ зоно бии болгохо гэһэн дурадхалые зүбшөөнхэй. Польшын правительствын дэбжүүлһэн энэ дурадхалые бэелүүлээ һаа, эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ ямар ехэ аша туһа болохо байһан тухайнь тогтон хэлэһэнэйшье хэрэггүй.

Атомна, водородно буу зэбсэг байлгахагүй зоные Европодо бии болгохо тухай асуудал шиидхэхэдээ зохихо ёһоной хиналта хэхэ хэрэгтэй гэжэ гадаадын зарим нэгэн ажал-ябуулагшад мэдүүлнэ. Советскэ Союз энэ дурадхалые хаража үзэхөөр, мүн зохихо ёһоной хиналтые дэмжэхээр бэлэн байна.

Дүтын болон Дунда Зүүн зүгтэ тохёолдоһон эрхэ байдалые хаража үзэхэ тон шухала. Эндэхи районой хэдэ хэдэн газарнуудта сэрэгэй түймэр эхилүүтэ байжа, бүхы хүн түрэлтэниие дайн байлдаанай айхабтар ехэ аюулда оруулан алдаһыень һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй турша дотор бидэнэр нэгэтэ бэшэ хараабди. Ушар иимэһээ Дүтын болон Дунда Зүүн зүгэй асуудалнуудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэхэгүй, мүн эндэхи оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй гэжэ агуухэ оронууд өөһэд хоорондоо ойлголсохо уялгатай гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Худалдаа наймаа хэхэдээ зарим гүрэнүүдые харшалан илгаха, эд бараа худалдахые хоримжолһон список гаргаха, бусадшье һаад тойбо ушаруулха гэхэ зэргын жэрхэмшэгтэ үзэгдэлнүүдые **уласхоорондын экономическа холбоо барисаанай талаар** огтолон болюулха ёһотой. Энээниие хэн буруушааха гээшэб. Уласхоорондын худалдаа наймаае сүлөөтэйгөөр дэлгэрүүлхэ ябадалда «хүйтэн дайнай» үедэ хэгдэһэн эдэ бүхы хаалта хүшэлтэнүүд тэдэниие анхан бии болгоһон гүрэнүүдтэ ямаршье туһа хэнэгүй. Тиихэһээ байтагай уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгожо, эб найрамдалай дайсадтал һай юумэ хэнэ.

Худалдаа наймаа хэхэ талаар зарим гүрэнүүдые харшалан илгахадаа уласхоорондын байдалые түгшүүрилтэй болгохо гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Зарим нэгэн оронуудай хүтэлбэрилхы бүлэгөөрхид эгээ нигэжэ Советскэ Союзай сэрэгэй хүсые бууруулха гэжэ һэдэһэн юм. Энээнһээнь юушье болоогүй. Хэрбээ Советскэ Союзда стратегическэ эд бараа худалдахые зүбшөөгөө һаа, тэрэнэй хүсэ шадалынь улам дээшэлхэ, орон доторнь сэрэгэй эрдэм ухаанай, техникын талаар амжалта туйлагдаха юм гэжэ зарим нэгэн хүнүүд бодомжолдог һэн. Иимэ хараа бодолой ямаршье үндэһэгүй байһаниинь бодото байдалаар гэршэлэгдээ. Хэнэйшье мэдэһээр, худалдаа наймаанай талаар иигэжэ харшалагдажа, хизаарлагдажа байгаашье һаа, өөрынгөө эсэгэ ороной эрдэм ухаанай, техникын хүгжэлтэдэ, өөрынгөө индустриин һүр хүсэндэ түшэглэһэн Советскэ Союз эрхим зэргын буу зэбсэгтэй боложо шадаа. Баруун гүрэнүүд энээниие өөһэдөө мэдэрһэн байха юм. Буу зэбсэг худалдаха тушаа хэлэнэ бэшэбди. Баруунай оронууд буу зэбсэгээ бидэндэ бү наймаалаг лэ, өөһэдынгөө буу зэбсэгые бидэнэр худалдахаяа һананагүйбди. Оронуудай хоорондо сүлөөтэйгөөр, гуримтайгаар худалдаа наймаа эрхилхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ ха юм.

Уласхоорондын худалдаа наймаанда иимэрхүү хизаарлалта, харшалан илгаха ябадал хэндээ. юундээ хэрэгтэй юм? Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае түгшүүрилтэй зандань байлгахын тула, хэрэг ажалые худхуулаад, тэрэ һамбаанда өөһэдтөө ашаг олзо абахын туладал хэрэгтэй ха юм. Баруунай оронуудай засаг баригшад хэрэг ажал урагшалуулха бэшэ, харин гэдэргэнь татаха гэһэн зорилготой байһаниинь элирнэ.

Манай һанахада, олон гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай зүблөөн дээрэ дары түргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ боломоор нэгэ хэдэн асуудалнуудые би жэшээ болгон нэрлэһэн байнаб. Хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэжэ, һайшаалтай үрэ дүн гаргажа болохо бусадшье шухала асуудалнуудай табигдахые буруушаанагүйбди.

Али али талаһаа хүсэл оролдолго гаргаа һаа, бусадшье олон асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсожо болохо байһаниинь лабтай. Гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ һайшаалтай үрэ дүн туйлахын тула статус-кво гэдэгые мэдэрхэ ёһотой, дэлхэй дээрэ капиталистическэ социалистическэ хоёр системэ бии гэжэ мэдэрхэ, амгалан ёһоор харилсан ажаллаха гуримые мэдэрхэ, бусад гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ оролсохогүй ёһотой. Хэрбээ эдэ бүгэдые бултыень мэдэрээ һаа, хэрбээ баруун оронуудай засаг баригшад социалистическэ оронуудта эсэргүү дайн сэрэг хэжэ, уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ һэдэлгэ гаргаагүй һаань, эб найрамдал сахиха талаар гараһан шухала хэрэгүүд тушаа ямаршье түбэг һаалтагүйгөөр хэлсээ туйлажа болохо юм.

Хэрбээ статус-кво гэдэгые мэдэрэнгүйгөөр, социалистическэ гүрэнүүдые тоодо абахагүй, тэдэнэй өөрын эрхые хаһаха, дотоодынь хэрэгүүдтэ оролсохо болоо һаа, хэлсээ туйлажа огто болохогүй. Энэ хадаа «хүсэрхэлгын» политика, дайн сэрэг эрхилхэ гэһэн политика мүн. Иимэрхүү зэбсэг Советскэ Союзай урдаһаа хэрэглэжэ үзэгдэһэн байха. Хэнэйшье мэдэһээр, энэ политика баримталагшад бүримүһэн буруутаһан юм. Советскэ Союзай гансахан социалистическэ орон байхада иимэ ушар болоһон байгаа. Мүнөө үедэ Советскэ Союз гансаараа бэшэ, харин тэрээнтэй хамта хүсэн түгэлдэр социализмын лагерьта агуухэ Хитадай Арадай Республика, Европын болон Азиин бүхы социалистическэ оронууд ябалсажа байна, бүхы дээрээ энэ лагерьта миллиард шахуу хүн зон нэгэдэнхэй. Иимэ эрхэ байдалда империалистнар юу хэхэ гэжэ бодоно гээшэб. Ахир ухаатан, авантюристнар лэ энээниие хараада абангүйгөөр уласхоорондын асуудалнуудые дайн сэрэгээр шиидхэхэ гэжэ бодохол. Хэрбээ империалистнар дайн сэрэг эхилээ гээшэ һаа, заатагүй өөһэдөөл үхэлөө олохо. Хүн түрэлтэндэ тоо томшогүй ехэ һандарал зоболон, шуһата ехэ дайн сэрэг ушаруулдаг ниитын байгуулалтые арад зон огтолон үгы болгохол.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда этигэл найдабари бии болгохо талаар табигдаһан ямаршье асуудалнуудые Советскэ правительство хаража үзэхөөр, бусад оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ хоро хүргэдэг, рак, уушханай ханяадан, хумхаа үбшэн гэхэ мэтын аюулдаэсэргүүсэн Советскэ Союз Америкын Холбоото Штадууд хоёр хамтаараа тэмсэхэ байгаа гэһэн һанамжые г-н Эйзенхауэр һаяхан хэлэһэн үгэ дотороо дурадхаба. Энээниинь зүбшөөжэ болохо байна гэжэ тоолонобди. Жэшээлхэдэ, нугарһанай хадхаляа, хорото таршаа, шүлхы, һахуу гээшэһээ эхилээд, бусадшье хорото ушарнуудтай тэмсэхэ гэхэ зэргын асуудалнуудые олоор нэрлэжэ болохо байгаа. Бидэнэр хорото таршаагай урдаһаа тэмсэл хэхэ талаар Ирантай, Афганистантай яһала һайнаар харилсан ажалланабди. Хойшо татахаһаа байтагай, али бүхы аргаар харилсан ажаллаха гэжэ бидэнэй оролдолго гаргадаг асуудалнууд айхабтар олон. Эдэ бүхы ушарнуудай манай орондо ехэ түбэгтэй болоод байгаагүйшье һаань, мүнөө үедэ тиимэ ядаралда ороһон гүрэнүүдтэйшье харилсан ажаллахаар бэлэн байнабди. Тиимэ асуудалнуудые шиидхэхын тула бусад оронуудтай хамтаржа, хүсэеэ гамнангүй ажаллахабди.

Зүгөөр, г-н президент, намайе зүбөөр ойлгогты. Дээрэ хэлэгдэһэн лэ асуудалнуудаар хэлсээ туйлахые хүн түрэлтэн агуухэ оронуудһаа хүлеэнэ бэшэ. Уласхоорондын харилсаанай үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхыень орон бүхэнэй хүн зон һанал сэдьхэлээ зобожошье, найдабаритайгааршье хүлеэнэл. Эгээн түрүүшээр тэдэнэр уласхоорондын түгшүүрил һуларуулхые хүсэнэ. Шуһата ехэ дайн сэрэгэй болохогүйн тула, тэрэнэй гал дүлэн соогуур өөрынгөө эхэ эсэгые, үрэ хүүгэдые, инаг хайрата нүхэдые гээхэгүйн тула, үдэшэлэн унтахадаа үглөөдэр юун болоод байха ааб гэжэ айха һүрдэхэгүйн тула иигэжэ хүсэнэ ха юм.

Энээн тухайда эгээн түрүүшээр бодожо үзэхэ ёһотойбди. Яахадааб гэхэдэ, шухалын шухала эдэ асуудалнуудай шиидхэгдэхыень дэлхэйн хамаг зон, бүхы хүн түрэлтэн сэдьхэлээ хүдэлгэн, найдамтайгаар хүлеэжэ байнал. **(Удаан альга ташалга болобо).**

Нүхэдүүд! Арадуудай хоорондоо хани барисаатай, эбтэй амгалан байха, ондо ондоо олониитын байгуулгатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор харилсан ажаллаха гэһэн ленинскэ хараа бодолые Советскэ правительство, манай партиин Центральна Комитет хододоо баримталдаг байгаа, мүнөөшье баримталха байна. Бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүйе бидэнэр хүсэнэбди. Энэ гуримые наринаар сахидаг байгаабди, саашадаашье сахихабди. Бага ехэшье һаа, бүхы оронууд бусад гүрэнүүдэй өөрын эрхые, бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ зэргэтэй. Агуухэ оронууд өөһэд хоорондоо харилсаагаа һайжаруулхадаа ямар нэгэн бага гүрэнэй ашаг туһын хэрэгые муудхуулһанай ашаар тэрээнээ туйлаха ёһогүй. Энэ һайшаалта зорилгые бэелүүлхын тула бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө бүхы шадаха юумэеэ хэхэбди.

Арадуудай хоорондохи хани барисаае, эб найрамдалые бэхижүүлхын тула тэмсэдэг хүсэнүүд хэмжээлэшэгүй ехэ болоо, улам саашадаа хүгжэжэ байна. Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, Европын болон Азиин бүхы социалистическэ оронуудай арад түмэн, бүхы оронуудай коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинууд тэдэ хүсэнүүдыень толгойлон ударидажа ябана. Коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Москвада болоһон Зүблөөн дээрэ эб найрамдалай Манифест баталагдан абтаа бэлэй. Тэрэ Манифест бүхы дэлхэйн хүн зоной ухаан сэдьхэлдэ нэбтэрэн ороо. «Дэлхэйдэ эб найрамдал мандаха болтогой!» гэһэн уряа түби дэлхэйн бүхы арадуудай хүсэл зоригые гэршэлэн харуулһан бодото жэшээ болонхой.

Ушар иимэһээ зарим гүрэнүүдэй засаг баригшад өөһэдынгөө бодото зорилгые далдалан нюуха баатай болоно. Ээрхэг түримхэй түсэб зохёожо байбашье, арад зоной һэрэммжые буурууллхын тула эб найрамдал хүсэһэн хэбэртэйгээр элдэб үгэнүүдые хэлэдэг болонхой.

Иимэ ушар байдалай тохёолдоод байһан үедэ арад зон айхабтар эмхитэйгээр нэгэдэн жагсажа, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ, амгалан байдал сахихын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ зорилготой.

Коммунистическэ байгуулалтын агуухэ түсэбүүдые бэелүүлжэ байгаа Эхэ ороноороо омогорходог советскэ арад өөрынгөө хүсэ шадалда батаар найдажа, илалтаһаа илалтада дабшан ябана. Ленинэй зааһан замаар коммунизмын илалта тээшэ бидэниие Советскэ Союзай Агуухэ Коммунистическэ парти хүтэлэн ябана. **(Нэрьемэ шанга альга ташалга удаан үргэлжэлбэ. Бултадаа хүл дээрээ бодоно. «Түрэл Коммунистическэ партида алдар соло!» гэһэн үгэнүүд зал соохоо соностоно. (Удаан альга ташалга болобо). «Манай партиин Ленинскэ Центральна Комитет мандаха болтогой! Ура!» (Нэрьемэ альга ташалга үни удаан үргэлжэлбэ).**

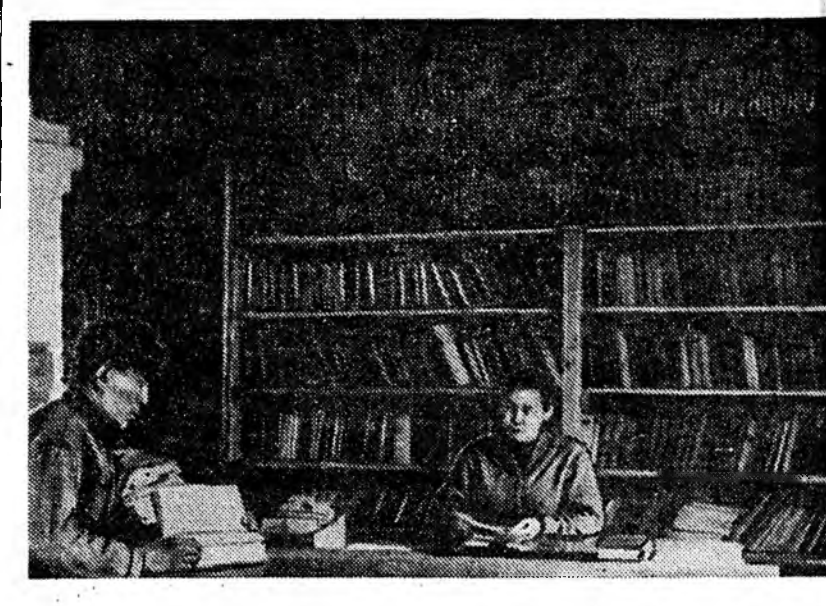

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түнхэнэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой би[...] соо. Б. Цыремпиловэй

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые харал[...]

Клубые даагша тоосоно

Туранай хүдөөгэй клубта (Түнхэн) үдэшэлэн хүнүүд олоороо сугларба. Ушарынь гэхэдэ, клубые даагша Н. Орлов, киномеханик И. Воронин гэгшэд ажал тухайгаа колхознигуудай урда тоосохо байгаа.

Орлов Воронин хоёр үнгэрэгшэ жэлэй туршада хэһэн юумэеэ суглаагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Клубай хүдэлмэриин дутуунуудые үгэ хэлэгшэд заагаад, һүүлээрнь шангаханаар шүүмжэлбэ. Үнэн дээрээ, энэ хүдөөгэй клуб ажалшадай культурна эрилтые сэдөөр хангажа шад[...] Клубай хүдэлмэри кино[...]руулалгаар хизаарлагдана, һайханай самодеятельность наада үсөөнөөр табина, һо[...]той лекци, элидхэлнүүд үнгэ[...]нэгүй. Киномеханик Воронин гүүртэ, отарануудта саг ү[...] ябажа, кино харуулнагүй.

Суглаанай һүүлдэ клубай шэнэдхэн һунгагдажа, ажал мэриие һайжаруулха шиидхэбэри абтаба.

С. Анд[...]

Нэмэлтэ түлбэри

Зэдын аймагай «Эрдэм» колхоздо малшадай суглаан боложо, үнгэрэгшэ жэлэй дүн согсологдобо. Колхоз хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха талаар түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, һү һаалгаяа нилээд дээшэлүүлһэн байна.

Суглаан дээрэ түрүү малшадта шан барюулагдаһан, хэн хэнэй али тухай нэмэлтэ түлбэри абаха байһан тухай соносхогдоһон байна. Колхоз хамта дээрээ 100 гаран хони, олохон үхэр мал нэмэлтэ түлбэридэ хубаагаа. Жэшээлхэдэ, [...]шод С. Тогочеев, С. Бальжиев[...] лэнэр тус тустаа 6—7 толгой[...] 3000 түхэриг мүнгэ шан аба[...] хонишод Б-Н. Цыденов, Ц. А[...] Ш. Арьяев, С. Гомбоев гэг[...] —5 толгой хони нэмэлтэ т[...] болгон абаһан байна. Малш[...] Николаев, Ж. Бадмаев, һаа[...] Ц-Д. Ванданова гэгшэдтэ нэ[...] буруу үгтөө.

Д. Дорж[...]

Үйлэдбэриие шэнэдхэн һайжаруулха, түрүү техноло[...] нэбтэрүүлхэ тухай брошюра

«Үйлэдбэриие шэнэдхэн һайжаруулхын, түрүү технологи нэбтэрүүлхын түлөө Улан-Удэ городой ажалшадай тэмсэл» гэһэн нүхэр Продайвода гэгшын бэшэһэн брошюрые Бурят-Монголой номой хэблэл 1500 хэһэгээр һаяхан хэблэн гаргаба. Городой предприятинуудай түрүү хүнүүдэй, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дүй дүршэл ном соо согсологдобо. Байгал шадарай бирагүйхэн город байһанаа Совет засагай 40 жэлэй туршада Улан-Удын яажа хүгжэн һалбарһан, Зүүн Сибириин томо промышленна город болоһон тухайнь «Улан-Удэ Бурят-Монго[...] промышленна-зам харилса[...] центр» гэһэн бүлэг соо хэлэгд[...]

«Промышленность болон ба[...] хүтэлбэрилхэ хэрэгые сааш[...] һайжаруулха тухай» Н. С. Х[...]вой элидхэлэй тезисүүдые з[...] хэлсэхэдээ городой ажал[...] оруулһан дурадхалнууд уда[...] бүлэг соо бэшэгдэнхэй. Урала[...]рижуулагшад, ухаалан зохёог[...] дурадхалнуудаар хэды шэнээн[...] гэн зөөриин алмагдапан тухай[...] лэ элэ ном соо бэшэгдэнэ.

С. Бар[...]

БҮМБЭРСЭГ ДЭЛХЭЙЕ ТОЙРОН НИИДЭГШЭ ХОЁРДОХИ ХЭМЭЛ ОДОМНАЙ ДАБШАҺААР

Январиин 29-нэй үглөөнэй 6 часта хоёрдохи хэмэл одон бүмбэрсэг дэлхэйе 1233 дахин тойроо. Сагай уларилай муушаг байһан дээрэһээ, хойто болон урда хахад бүмбэрсэгүүдэй бүхы шиpотануудта хо[...]хи хэмэл одон январиин 29-һөө[...]ралиин 2 хүрэтэр миин нюдэнд[...]рагдахагүй.

(ТАС[С])

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрохо ёһотой Америк[ын] хэмэл одон баһа табигдаагүй

НЬЮ-ЙОРК, январиин 28. (ТАСС). Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрохо хэмэл одоноо америкынхид табиха гэһэн аад, январиин 26-да баһа дахин хойшолуулба гэжэ мэдээсэгдэһэн байна. Энээн тухай «Нью-Йорк Уорлд телеграм энд сан» газетын корреспондент Фред Спаркс иигэжэ бэшэнэ: «Америкын түрүүшын хэмэл одониие «Авангард» ракетын хүсөөр табиха гэжэ дүрбэн сүүдхэ соо оролдоһон дээрэһээ, тиигээд хэрэгэйнь урагшагүйдэһэн дээрэһээ мэргэжэлтэднай тон ехээр эсэжэ, уруу дуруу болошонхой.

Мянган фунт шэгнүүртэй советскэ хэмэл одоной дээгүүрнь ниидэжэ ябахадань, 3,25 фунт шэгнүүртэй ахир бишыхан одые ябаха замдань оруулжа шадахагүй ба[...] бүхы дэлхэйн зондо наада бар[...]жа байхадаа тэдэнэр бүри гажарна.

НЬЮ-ЙОРК, январиин [...] (ТАСС). «Авангард» ракетын [...]дохи шатадань нилээд гайтай[...] дэрхэй газарай олдоһон дээр[...] бүмбэрсэг дэлхэйе тойрохо С[...]гэй хэмэл одые табилга хойшо[...]лагдаһан байгаа гэжэ Амер[...] хэблэл мэдээсэнэ.

«Ракетын хоёрдохи шатыень [...]һажа, зарим частьнуудыень [...]гүүлэнхаар, тэрээниие бултыень [...]гүүлбэл дээрэ байна гэжэ эли[...]гээд, «Нью-Йорк таймс» газ[...] корреспондент Флорида шта[...] мэдээсэбэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

✦ США-гэй автомобильна болон авиационно промышленностиин нэгэдэмэл профсоюзай тусхай съезд Детройддо боложо дүүрээ. Предприятинуудай эзэдтэй һаяар коллективнэ договорнууд дахин баталагдахань. Энээнтэй дашарамдуулан авиационно промышленностиин хүдэлмэришэдэй табиха экономическа тусхай эрилтэнүүдые съезд һайшаагаа. Мүн забастовконуудай боложо байха үедэ хүдэлмэришэдтэ мүнгөөр туһаламжа үзүүлхэ тусхай фонд байгуулха гэһэн шиидхэбэри съезд абаа.

✦ Һүүлэй гурбан жэлэй тур[...] буу зэбсэг, һомо хэрэгсэл, грузо[...] машинануудые тээһэн пароход[...] недели бүри Испанида ерэнэ [...] Испанида байдаг США-гэй сэр[...] миссиин начальник генерал [...]снер «Пуэбло» газетын коррес[...]дентдэ мэдүүлбэ. Иимэ ашаан [...] шадаашье асарагдажа байха [...] тэрэ хэлээ. «Испани һаяар НА[...]гэй гэшүүн болохонь ха» гээд [...]нанаб гэжэ Кисснер хэлээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00645. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 52.